

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

OSLO POLITIDISTRIKT

Deres referanse:
201702339

Vår referanse:
201713467-5 008

Sted, Dato
Oslo, 20.10.2017

HØRING - NOU 2017:9 POLITI OG BEVÆPNING

Det vises til overnevnte høring, med frist for svar til Politidirektoratet 15. oktober 2017.
Vedlagt følger Oslo politidistrikts høringsuttalelse, som følger følgende disposisjon:

1 Utvalget, mandat og anbefalinger	2
2 Nærmere om utredningen	2
3 Om denne høringsuttalelsen	4
4 OPDs merknader til utredningen	5
4.1 Kommentarer til utredningens kap 3 – prinsipper for politi og maktbruk.....	5
4.2 Særlig om elektrosjokkvåpen.....	6
4.3 Kommentarer til utredningens kap. 5 - politiets organisering, oppgaver og bevæpningsordning.....	8
4.3.1 Oppdragsløsning – særlig om kniv	8
4.3.2 Tidsbruk og ressurser	8
4.3.3 Om fremskutt lagring.....	10
4.3.4 Egenbevæpninger.....	11
4.4 Kommentarer til utredningens kap. 6 – samfunns, kriminalitets- og terrorutviklingen ...	12
4.4.1 Utvalgets anbefalinger	12
4.4.2 Om psykiatrioppdrag	12
4.4.3 Fare for tjenestepersoner	13
4.4.4 Trusselbilde og terrorutviklingen	14
4.4.5 Publikums forventning om beskyttelse	18
4.5 Kommentarer til utredningens kap. 7 – den midlertidige bevæpningen av politiet.....	18
4.5.1 Vådeskudd	18
4.5.2 Å bli fratatt våpenet.....	19
4.5.3 Bevæpningsmodeller	19
4.5.4 Om å håndtere det uforutsette - risikovurderinger.....	19
4.5.5 Publikum og bevæpnet politi - tillit	20
4.6 Kommentarer til utredningens kap 8 – bevæpningspraksis og erfaringer i andre relevante land	21
4.7 Kommentarer til utredningens kap. 9 om mulige bevæpningsordninger for norsk politi ...	22
5 Oslo politidistrikt vurderinger, erfaringer og forslag	25
5.1 Om Oslo politidistrikts særegne situasjon - hovedstadsoppdraget.....	25
5.2 Spørsmålet om varig bevæpning av innsatspersonellet	26
5.3 Generell eller differensiert bevæpning.....	28
5.4 Bevæpningsmodell – ladd pistol eller ikke	29
6 Avsluttende merknader.....	29
Vedlegg	30

OSLO POLITIDISTRIKT

Post: Postboks 8101 Dep, 0032 Oslo
E-post: post.oslo@politiet.no

Tlf.: 22669050
Faks: 22668741

Org. nr.: 961398142
www.politi.no

1 Utvalget, mandat og anbefalinger

Utvalget ble nedsatt 27. mai 2016 med følgende mandat:

Utredningen skal danne et faglig godt grunnlag for fremtidig valg om bevæpningen av norsk politi. Utvalget skal:

- 1) Evaluere og vurdere gjeldende bevæpningsmodell og perioden med midlertidig bevæpning
  - a. Utvalget skal evaluere og vurdere ordningen med fremskutt lagring av enhånds- og tohåndsvåpen i politiets kjøretøy.
  - b. Utvalget skal evaluere og vurdere erfaringer fra perioden med midlertidig bevæpning.
- 2) Vurdere og anbefale fremtidige modeller for bevæpning av politiet
  - a. Utvalget skal vurdere om politiet bør være permanent generelt bevæpnet.
  - b. Utvalget skal vurdere om bevæpningen eventuelt bør differensieres etter tjenestens art, ved tjeneste på bestemte steder, eller for bestemte tjenestepersoner basert på innsatskategori.
  - c. Utvalget skal vurdere fordeler og ulemper ved de ulike modellene og gi en anbefaling om fremtidig bevæpningsmodell.
- 3) Øvrige vurderinger
  - a. Utvalget må se hen til bevæpningspraksis og erfaring i andre relevante land.
  - b. Utvalget skal i sine vurderinger av fremtidige bevæpningsmodeller se hen til kriminalitets- og samfunnsutviklingen, herunder endringer i trusselbildet.
  - c. Utvalget må vurdere hvordan bevæpning påvirker politiets oppgaveløsning.
  - d. Utvalget må se hen til relevant pågående utredningsarbeid i Politidirektoratet og på Politihøgskolen.
- 4) Generelt (...)

Utvalget som ble nedsatt hadde tre medlemmer med politilederbakgrunn, men ingen i politioperative stillinger. Derimot ble det valgt å opprette et sekretariat med en funksjon benevnt som "faglig leder" med samfunnsviterbakgrunn, ansatt i Beredskapsavdelingen i direktoratet. Sekretariatet omfattet ikke personell med aktuell politioperativ bakgrunn, men utvalget fremholder derimot at "det har vært en styrke i arbeidet å ha et sekretariat med feltspesifikk forskningskompetanse" (pkt. 2.3). Vi kommer tilbake til betydningen av disse valgene under.

Utvalget fremla sin innstilling 29. mars 2017, og anbefalte dagens hadde følgende anbefalinger:

- 1) videreføring av dagens ordning med et ordinært ubevæpnet politi som medbringer en- og tohåndsvåpen i kjøretøy (fremskutt lagring).
- 2) Utprøving av elektrosjokkvåpen.
- 3) Økning av politidistriktenes operative kapasitet med flere "tilgjengelige og responderende" politipatroljer.
- 4) Systematisk registrering av politiets bruk av makt som offentliggjøres regelmessig og brukes i politiets erfaringslæring.
- 5) Systematisk evaluering av situasjoner der politiet har benyttet skytevåpen i tjeneste.
- 6) At "politiet har kunnskap og ferdigheter som gir trygghet i håndteringen av psykisk ustabile personer".
- 7) Etablering av system og rutiner for innrapportering av vold og trusler mot tjenesteperson som skal sees i sammenheng med politiets bruk av ulike maktmidler.
- 8) At det skal være patruljerende politi på hovedflyplassen med "forbedret" tilgang til forhåndslagret våpen.
- 9) Krav om bevæpningsbeslutning for det enkelte oppdrag, med de unntak som våpeninstruksen fastsetter.
- 10) Utvalget anbefaler at de sentrale kriteriene for bruk av skytevåpen nedfelles i politiloven.

2 Nærmere om utredningen

Det er ingen tvil om at utredningen representerer et stort og omfattende arbeid, som har samlet mye kunnskap om politi og bevæpning med skytevåpen. Dette arbeidet vil ha en stor betydning i flere sammenhenger, også når det er tatt stilling de forslagene som er fremsatt.

Utredningen betoner at spørsmålet om en varig bevæpningsordning er et verdispørsmål som må avveies mot andre verdier. Vi oppfatter at verdien av et ubevæpnet politi knyttes seg til vern av menneskeliv og publikums tillit til politiet. Utvalget mener at denne avveiningen tilsier at varig bevæpning av politiet ikke kan dokumenteres er nødvendig.

Det er ingen tvil om at det er mange argumenter som kan anføres til støtte både for en ordning med et bevæpnet politi, så vel som et ubevæpnet. Utredningen fremholder at debatten som har vært ført fra politiets side har vært preget av manglende balanse og ensidighet. Dette er det ikke vanskelig å være enig i. Dessverre synes utredningen å være beheftet med de samme manglene:

Det er ikke mulig å lese utredningen uten å få et inntrykk av at metoder, utvalg av materiale og presentasjon av dette er tilpasset et ønsket resultat. Utvalgets innstilling er ikke enstemmig. Mindretallets vurdering av at en ordning med uladd våpen i hylster er den beste løsningen, er kun omhandlet med noen linjer. Det er vanskelig å forstå hvordan et så vidt stort og kompetent sekretariat ikke har funnet det hensiktsmessig med en mer meningsfull og innarbeidet presentasjon av det som utvalget må vite at mange tjenestepersoner i politiet oppfatter å være av svært stor betydning for deres arbeidshverdag.

Flere av de interne høringsinnspillene til OPD har kommentert den iøynefallende forskjellen i gjengivelse av utvalgt forskning, mangel på grundighet og også skjevheter i redegjørelser for arbeidsprosedyrer og konkrete erfaringer:

Rapporten synes å lete etter samfunnsendringer (responstid, terror, kriminalitet, psykisk sykdom) som argumenter for eller imot bevæpning. Det synes å være utgangspunktet at en riktig innstilling til generell bevæpning er at den har vært nødvendig til nå, og at det nå må ha skjedd en endring for å argumentere for bevæpning. Deretter redegjøres det for hvorfor de endringer vi har hatt i samfunnet de siste årene ikke taler for bevæpning sammenliknet med hvordan situasjonen var tidligere. Vi tror at de som mener argumentene for generell bevæpning allerede er mange nok, og tungtveiende nok, ikke vil føle at deres syn kommer til uttrykk i denne rapporten.

Politiets bruk av skytevåpen vedrører langt flere enn bare politiet – dette er åpenbart et sentralt samfunns spørsmål hvor mange parter er meningsberettigede og skal lyttes til. Det forstår også politiet. En av våre spesialavdelinger har brukt betegnelsen "historisk grep" om en formell endring i bevæpningsordningen i Norge (en reell endring har nok allerede skjedd). Selv om dette er en vannskillebeslutning for fellesskapet, er det likevel vår oppfatning at politiet har særlig innsikt i politiets arbeidshverdag, de krevende spesielle hendelsene, møtene med publikum, forventninger, mange typer oppdragsløsning osv. i nærmest det uendelige. Disse erfaringene er hverken like eller entydige, heller ikke forhold til konklusjoner, men er etter vår oppfatning umulig å neglisjere når beslutninger skal treffes om hvordan politiets bevæpning med skytevåpen skal reguleres. For oss fremstår det likevel som at utvalget har sett bort fra dem eller ansett dem for å være uvesentlige.

Utredningen peker på at det er gjennomført mange møter med politifolk, men hva de har fortalt fremgår i liten grad, utover løsrevne sitater som noen ganger fremstår som litt pussige. Derimot gjentas og gjentas at det ikke er gjort noen funn som viser at det er noe behov for skytevåpen, tvert imot er det meste fredeligere enn før, og at polititjenestepersoner i for liten grad forholder seg til en forskningsbasert virkelighetsoppfatning.

Fremfor å lytte til og gjengi politistemmene har utvalget valgt en annen vei. I utredningens kapittel 2 redegjøres det for at "en rekke forskere og andre med høy kompetanse har presentert forskning, erfaringer og synspunkter av relevans for mandatet" (pkt. 2.3). Det er også redegjort for at det er iverksatt tre delprosjekt:

Argumentasjon i bevæpningsdebatten, delprosjekt om kriminalitetsutviklingen og om den historiske utviklingen i norsk politis bevæpningsmodell (pkt. 2.4). Mye av materialet utvalget har vist til – til dels i meget omfattende grad - er forskning av "lavere grad" (mastergradsoppgaver), som utvalget betoner er av høy kvalitet.

Det kan også synes som om andres undersøkelser som ikke "passer" er blitt omtalt som "smale" eller utilgjengelige for utvalget (pkt. 2.5.1), erfaringene fra de 14 månedene med bevæpning – som tilsynelatende gikk relativt bra ut fra de fleste kriterier – "advares det mot" å trekke noen slutninger fra (pkt. 7.1).

Vi mener at en utredning som skal danne grunnlag for endringer ikke ensidig kan handle om "hva forskning viser", men også hvilke erfaringer politiet har og hvilke behov og problemstillinger de ser og opplever. Til tross for en omfattende fremstilling på nesten 300 sider er det svært vanskelig å se politiblikket eller høre politistemmen. Utredningen har en akademisert form og tilnærming, og det er mye som ikke påkaller noen gjenkjennelse hos politiet i det hele tatt. Dette er problematisk av flere grunner, bl.a. fordi utredningen oppleves å bidra med veldig lite i forhold til å skape felles forståelse og fremstå som en premissleverandør av betydning – i alle fall sett fra politiets side.

I kap. 4 om politihistorie – pkt. 4.2.4 – er inntatt en meget interessant historisk gjennomgang av norsk politi og maktbruk mv. Det konkluderes her med at: "Det er innenfor en slik historisk kontinuitet at spørsmålene om politiets bevæpningsmodeller må finne sin avklaring". Oslo politidistrikt er usikre på hva som menes med dette, men ser at synspunktet åpenbart har vært et grunnleggende credo for utvalget som speiles i metoder og vurderinger mv. For politiet er det likevel helt åpenbart at det har skjedd endringer i samfunnet og samfunnssikkerheten som vanskelig kan gjenfinnes i noen historisk kontinuitet.

Dette, og andre eksempler som vi kommer tilbake til, svekker dessverre utredningens betydning som beslutningsgrunnlag.

Hensett til debatten som utvalget har kritisert som "tabloid", hadde Oslo politidistrikt forventet en utredning som i større grad på tvers av de ulike synene på bevæpning ville evnet å skape forståelse og tillit til at utvalget hadde nærmet seg spørsmålene med et uhildet og åpent sinn, og kommet frem til gode konklusjoner basert på drøftelser som er mulig for de fleste å forstå. Nå vil det trolig hefte mistro til konklusjonene som følge av utvalgets tilnærming og vurderinger.

Utredningen har med rette kritisert deler av debatten som har vært ført vedrørende bevæpning som "tabloid". Nå synes det imidlertid som om det har oppstått en grøft til – som har en teoretiserende og nokså dogmatisk diktering av hva som er "faktum", og som avviser tjenestepersoners erfaringer og vurderinger med at det ikke er tilstrekkelig dokumentert at tjenestepersoner er risikoutsatt i mange daglige oppdrag, viser til forskning som dels er gammel, dels utformet på lavt nivå, og dels uten å ha tatt inn over seg at det *har* skjedd endringer bl.a. i Europa de siste månedene og år, og dermed også trusselsituasjonen i vårt land.

3 Om denne høringsuttalelsen

Oslo politidistrikt har i tidligere vært negativ til generell bevæpning, senest i vår høringsuttalelse av 6. november 2014. Dette var ikke som følge av en prinsipielt avvisende holdning til en slik ordning, men fordi behovet etter vår oppfatning ikke var tilstrekkelig synliggjort og generell bevæpning på det tidspunktet ikke utredet på noen

måte.¹ Oslo politidistrikt har også avvist tidligere forslag om differensiert bevæpning, fordi et enhetlig utstyrt politi var ansett som overordnet.

Det grunnleggende spørsmålet er om politiet skal ha en ordning som på papiret er "som før" – og som har gode grunner for seg – eller om vi nå har nådd et punkt som krever endring, både av hensyn til samfunnssikkerheten, publikum og politiet selv.

Utredningen gjør rede for mange forhold det ikke er noen uenighet om, og som dermed er ukommentert fra vår side. Høringssvaret fokuserer i stor grad på å formidle Oslo politidistriktets syn på forhold som vi ikke er enige i, eller mener er feiloppfattet eller feilgjengitt. Vi har lagt stor vekt på å formidle vår ledere og tjenestepersonenes erfaringer og vurderinger relatert til utvalgets funn og konklusjoner.

Slik vi ser det kan en mulig endring i bevæpningsadgangen knyttes til to forhold:

- Politiets arbeidshverdag er blitt farligere
- Endret trusselbilde som følge av "lavterskel" terrorangrep med kniv og/eller andre typer våpen som kjøretøy.

Utredningen er omfattende: Vi har valgt å ordne politidistriktets høringsuttalelse ved å følge utredningens disposisjon i stor grad. Samme emner er behandlet flere steder i utredningen, men forsøkt samlet i høringsuttalelsen. Det er også vesentlig å understreke at vårt innspill tar utgangspunkt i situasjon og behov for Oslo politidistrikt, og vil ikke nødvendigvis ha gyldighet for andre politidistrikt.

4 OPDs merknader til utredningen

4.1 Kommentarer til utredningens kap 3 – prinsipper for politi og maktbruk

I dette kapittelet behandler utvalget bl.a publikums tillit til politiet og risikovurderinger. Utvalget ønsker å bevare kjernen i den tilbakeholdne polititradisjonen, og viser til at legitimitet, tillit og befolkningens aksept beror på begrensning av maktbruk.

At befolkningens tillit til statens maktorgan er av helt overordnet betydning er selvsagt, også at makt skal brukes i minst mulig utstrekning. Dette er nå-situasjonen i Norge, og noe politiet er svært opptatt av å bidra til skal opprettholdes. Det er vår kultur og tradisjon, og har også nøye sammenheng med politiets egen sikkerhet og mulighet til å løse sitt samfunnsoppdrag.

At politiet skader eller forårsaker død er ekstremt alvorlig, og vil selvsagt lede til at det blir stilt spørsmål ved politiets dømmekraft, ferdigheter og kunnskap mv. Politiet har erfaring for at dette er tema også når det skjer alvorlige hendelser begått av tredjepersoner hvor det er en oppfatning om at politiet kunne eller burde ha grepet inn og forhindret hendelsen. Utvalget synes å ta for gitt at dersom politiet er bevæpnet, vil det skje uønskede hendelser i større utstrekning. Det er selvsagt mulig, men utvalget har likevel ikke kommentert Finland på dette punktet. Finland har "alltid" har hatt et bevæpnet politi, men færre dør likevel av politiskudd enn i Norge, sett i forhold til folketallet.

Utredningen påpeker naturlig nok den særegne kvaliteten det er at norsk politi i utgangspunktet har vært ubevæpnet i så lang tid. Oslo politidistrikt er helt enig i at det har vært en god ordning. Utvalget understreker videre hvor viktig det er at dette fortsetter. Det er vist til forskning og det er vist til "verdimessige dimensjoner" osv, og andre land som også greier seg uten et bevæpnet politi. Det er i mindre grad vist til hvordan det står til i våre naboland som har et fast bevæpnet politi. Vi har merket oss at

---

¹ I høring av ny våpeninstruks i 2014 la departementet inn et ikke utredet forslag om at direktoratet kunne gi bestemte tjenestegrupper i et politidistrikt bevæpning "i den daglige tjenesten" når det er "hensiktsmessig" (lokal generell bevæpning).

utvalget har tilbragt fire dager i Storbritannia, men har tilsynelatende ikke hatt kontakt med finsk politi, jf. over.

Utvalget har naturlig nok viet mye oppmerksomhet til nettopp "tillit". Problemstillinger omkring bevæpning og tillit til politiet behandles likevel mest omfattende i kap. 7, og vi vil komme tilbake til dette der. Det er likevel hensiktsmessig å kommentere utvalgets ønske om å forhindre en endring av det som vises til er politiets "sivile preg", jf utredningens pkt. 3.2. Dette vises det til flere steder. Utvalget kritiserer patruljer som er bevæpnet i medhold av våpeninstruksen § 3-2 (1) b (latent fare), de kritiserer tjenestepersoner som bærer et tomt hylster osv. Det vises til "våpeneffekten", som forklares med å være en aggresjonshypotese om at våpen vekker aggressivitet; øker testosteronnivå og aggressiv adferd, og dermed har en "effekt" bare ved at det er synlig. Hypotesen ble beskrevet og undersøkt i 1967, og er senere og av flere forskere sterkt kritisert.²

Oslo politidistrikt finner grunn til å vise til NOU 1981:35, som redegjør for hva som menes med "et sivilt preg"; som er det motsatte av et militært preg, og handler om "metodebruk og opptreden" og også bredden av oppgaver politiet skal ha ansvar for. Det poengteres at det sivile preget ikke betyr at man skal gå uten uniform. Videre fremgår det:

I dag er det typisk for norsk politi å løse de aller fleste oppdrag ved hjelp av 1 eller 2 tjenestemenn, uten bruk av fysisk makt og uten noen form for dramatik. Vi ønsker at det fortsatt skal være slik. Imidlertid er vi klar over at dette ikke kan gjelde overalt. Enkelte steder, som for eksempel i Oslo Sentrum, er ordenspolitiet nødt til å bruke fysisk makt nokså ofte. Klimaet er såpass hardt at politimannen har grunn til å frykte for sin egen sikkerhet. Når klimaet blir verre, vil politiet måtte gjøre bruk av køller og håndjern (...). Alt dette gir politiet et mindre sivilt preg. Vi beklager en slik utvikling, men vi ser ingen løsning på problemet. Vi kan ikke tilrå at politiet skal unnlate å benytte de nevnte midler for å opprettholde ro og orden og for å beskytte seg selv. (s. 75).

Utvalget er naturlig nok opptatt av risiko. Det er til enhver tid også politiet. I pkt. 3.3.3 anfører utvalget at

"[f]jaglige utredninger og kompetanse om risiko, trusler og sikkerhet er nødvendige verktøy, men sjelden vil de kunne gi entydige svar på hva som er god nok beredskap eller hvilke tiltak som bør iverksettes for å skape et sikrere samfunn. De viktigste spørsmålene vi må stille for å skape et sikrere samfunn, vil være av moralsk, etisk og politisk karakter".

I tilknytning til kommentarer om våpenmakt utenfor statens grenser i pkt. 3.5.1 gjengir utvalget et synspunkt fra filosof Henrik Syse om at "det verste med krig er at det endrer mennesker". Oslo politidistrikt vil ikke avvise disse overordnede synspunktene på risiko og sikkerhet, men skulle gjerne sett at problemstillingen ble omtalt ikke bare på et makronivå, hvor politiet ikke befinner seg til daglig. Vi kommer tilbake til dette i pkt. 4.5.4 under.

4.2 Særlig om elektrosjokkvåpen

Utvalget har tatt interesse for elektrosjokkvåpen, og synes å være ualminnelig opptatt av dette. Det er gjennom hele utredningen vist til at bruk av elektrosjokkvåpen vil være hensiktsmessig for norsk politi. "Elektrosjokkvåpen" er nevnt 116 ganger i utredningen, "pistol" "bare" 96 ganger. I pkt. 5.7.12 i omtale av saker behandlet av Spesialenheten i perioden 2005-2016, er det vist til at "mange av skuddene er avfyrt mot person med kniv og på kort hold. Dette er situasjoner der elektrosjokkvåpen potensielt kunne vært aktuelt å bruke, dersom et slikt våpen hadde vært tilgjengelig for innsatspersonellet." Hvilke taktiske vurderinger utvalget baserer dette på, er ikke nærmere redegjort for.

Det er svært få i Norge som har god kjennskap til hva elektrosjokkvåpen egentlig er, dets bruksmåter og begrensninger, utover at elektrosjokkvåpen påfører stor smerte, er

² https://en.wikipedia.org/wiki/Weapons_effect

store og klumpete, og politi i ordenstjeneste allerede har mye utstyr å bære på. Det er overraskende at utvalget, som mener at tomme pistolhylstre er fryktskapende, mener at elektrosjokkvåpen er så attraktive for politiet. At disse våpnene også kan tas fra politiet og brukes mot dem er en omstendighet, og antakelsen om at de i motsetning til skytevåpen ikke skal kunne påvirke forholdet til publikum, er en annen som heller ikke er kommentert.

Det foreslås iverksatt et prøveprosjekt som er prissatt til nærmere 60 millioner kroner over en treårsperiode. Utvalget har bl.a. vist til erfaringer fra andre land, egne vurderinger og utredning fra Politihøgskolen – dog uten å nevne at denne var negativ til å ta i bruk elektrosjokkvåpen. Oslo politidistrikt vil også bemerke at andre "mindre dødelige" maktmidler ikke er omhandlet i utredningen.

Utvalget har anført i pkt. 9.17.2:

"Utvalget vurderer at elektrosjokkvåpen kan ivareta prinsippet om nødvendighet og forholdsmessighet i potensielt risikofylte hendelser, hvor bevæpning eller bruk av skytevåpen ikke klart er påkrevet. Gjennom arbeidet med denne utredningen har det kommet frem at politiet opplever at manglende skytevåpen i noen situasjoner medfører utrygghet. Det gjelder spesielt situasjoner der tjenestepersonene er avskåret fra patruljekjøretøyet og skytevåpenet som er lagret der. Det kan handle om situasjoner der det ikke er informasjon i forkant som indikerer behov for skytevåpen og tjenestepersonene møter noe mer alvorlig enn det de forventet ut fra foreliggende informasjon. Bevæpningsutvalget (..) vurderer at elektrosjokkvåpen vil bidra til at maktpyramiden blir ytterligere differensiert. [Videre at] beslutning om bevæpning, dreier seg ofte om situasjoner som involverer psykisk syke, rusede og/eller personer i besittelse av kniv. Bevæpningsutvalget antar at elektrosjokkvåpen kan være hensiktsmessig i slike situasjoner.

Utvalget mener at elektrosjokkvåpen bør vurderes innført i norsk politi, der alle operative mannskaper bærer dette på seg til daglig. Elektrosjokkvåpen bør visuelt differensieres fra skytevåpen, slik at politiet ikke fremstår som bevæpnet.

Utvalget mener det er viktig at det tydelig fremkommer at dette ikke er skytevåpen og ønsker derfor at elektrosjokkvåpenet skal være gult og ikke sort, og fortrinnsvis bæres på en annen måte enn skytevåpen. Dette vil best ivareta det sivile preget. (Kap. 9, fotnote 146). Oslo politidistrikt er usikre på hvordan man tenker at våpenet skal bæres.

Fra operativt fagmiljø ved Oslo politidistrikt er det fremholdt følgende:

Når elektrosjokkvåpen drøftes, opplever vi at det nærmest fremheves som et fullgodt alternativ til skytevåpen i oppdrag med f.eks. kniv. Vi vil poengtere at el-våpen ikke kan sees på som et fullgodt alternativ, men et tilskudd til skytevåpen i slike situasjoner. For å beskytte seg eller andre mot en person med et farlig redskap, mener vi el-våpen ikke vil være tilstrekkelig. Dette er fordi det kan motvirkes av noe så enkelt som en tykk jakke. I tillegg blir el-våpenet ubrukelig dersom man skulle bomme på første skudd. Dessuten har el-våpen en meget begrenset rekkevidde (i mange tilfeller en mindre effektiv rekkevidde enn den man regner som dødelig med kniv – 10 meter) (..) El-våpen kan ikke erstatte skytevåpen i oppdrag med kniv.

Ved å søke i britiske medier fremgår det at det i perioden 2003 til 2016 ble rapportert om "minst 17 dødsfall" forbundet med politiets tasere. Av disse dødsfallene var det likevel få som etter utredning ble bebreidet politiet. I april 2017 ble det også rapportert at politiet i England og Wales i snitt bruker (avfyrrer eller truer med) sine tasere 30 ganger pr dag (totalt 11294 ganger i 2016), en økning på nesten 10 prosent fra året før. Tasere ble avfyrt 1755 ganger, en økning på to prosent. Det er rapportert at svarte og minoriteter utgjør 40% av som blir utsatt for elektrosjokkvåpen (truet med eller skutt på), mens de utgjør mindre enn 15% av befolkningen. Britisk politi er også i ferd med å bytte ut sine el-våpen med kraftigere toskuddsmodeller.³ Det er også fremmet krav fra publikum om at alle som er utstyrt med slike våpen må benytte kroppsbåret kamera. Slik vi oppfatter

³ Hentet fra www.theguardian.com. Utskrift kan utleveres.

situasjonen vil også bruk av el-våpen åpenbart kunne medføre utfordringer for politiet vis a vis publikum.

Det synes hensiktsmessig her å vise til at utvalget i pkt. 9.18 har pekt på *kroppsbårne kameraer* som av betydning for politiets maktbruk. Det er anført at "de reduserer klager mot politiet, og de bidrar dermed til å gi politiets arbeid økt legitimitet. (..) Slike kamera kan være nyttige og utvalget foreslår at de utredes for bruk".

Oslo politidistrikt har gjennomført en liten faktainnsamling og forsøksordning med slike kameraer, og vi også vært i England for å samle erfaringer fra britisk politi. Begrunnelsene for å bruke kameraer er mange – tillit, notoritet osv. Erfaringene vi gjorde, samt også den britiske debatt og praksis (som er veldig uensartet) rundt slike kameraer synes å mane til en god del tilbakeholdenhet. Det er også mange praktiske og prinsipielle spørsmål som må finne en avklaring, som det imidlertid ikke er anledning til gå nærmere inn på her. Vi har imidlertid anbefalt ovenfor Politidirektoratet å se nærmere på dette.

4.3 Kommentarer til utredningens kap. 5 - politiets organisering, oppgaver og bevæpningsordning

Utvalget mener at dagens ordning fungerer godt, fremskutt lagring gir god tilgang til våpen ved behov. Tilstrekkelig bemanning vil sikre raskt responderende politi med god kvalitet. Utvalget anbefaler også at prinsipper og verdier den norske modellen bygger på i enda større grad må inn i utdanning og opplæring, slik at disse blir internalisert i politiets praksis og samhandling med befolkningen, jf. pkt. 5.9. Oslo politidistrikt har ikke greid å finne noe i utredningen som konkret viser hvilke mangler som hefter ved politiets praksis og samhandling med befolkningen som kan tilskrives mangelfull utdanning og opplæring i de nevnte prinsipper og verdier.

4.3.1 Oppdragsløsning – særlig om kniv

Utvalget uttrykker bekymring for at "tenking og handlingsmønstre som er ment for svært sjeldne situasjoner også trekkes inn i løsningen av mer ordinære oppdrag" (pkt. 5.9). I pkt. 5.6.2.4 er det funnet grunn til å særlig omtale rutiner for pågrepelse av farlig person med kniv, som har utviklet seg over flere år, og som ikke er unik for norsk politi. Utvalget har vist til at denne taktikken er kritisert i en masteroppgave, som har fremholdt at "instruktører driver fag- og metodeutvikling uten at den er forankret i Politidirektoratet eller hos Politi-høgskolens ledelse". Utvalget gjengir avslutningsvis i avsnittet synspunktet om at "historien om knivoppsettet er et eksempel på sviktende ledelse". Vi er usikre på relevansen av dette synspunktet her. Politidistriktene bedriver en kontinuerlig metodeutvikling, og har egne fagmiljøer for dette som er i dialog med både PHS og POD. Bortsett fra at utvalget får formulert sin misnøye med metoden og metodeutviklingen, tas det ikke stilling til hvor farlig en person med kniv er. Dette fryktes av tjenestepersoner i den daglige tjenesten. Hensikten med tilnærmingen ovenfor personer med kniv var ønske om å ikke bruke mer makt enn nødvendig, og hindre eskalering. Vi kan også vise til de beskrivelsene som er inntatt som vedlegg til høringsuttalelsen, samt pkt 4.4.3 under.

Våre tjenestepersoner har anført følgende:

Utvalget problematiserer videre at politiet har økt antallet bevæpninger. Tidligere i kapittelet beskrives økningen som et resultat av en annen tilnærming til oppdrag med kniv/farlig gjenstand. Det rettes et kritisk blikk mot antallet bevæpninger, uten at det drøftes hva som faktisk er en klok og taktisk fornuftig tilnærming i slike oppdrag. Slik vi leser dette, tolker vi det som en manglende forståelse hos noen i utvalget om farligheten av f.eks. kniv, og også økningen i bruk av kniv.

4.3.2 Tidsbruk og ressurser

Dette punktet henger sammen med utvalgets syn på fremskutt lagring, som er kommentert i neste punkt.

Utvalget har kommet frem til at det tidsmessig ikke er en relevant forskjell mellom å være bevæpnet og å bevæpne seg i anledning oppdraget. I pkt. 5.7.3 og pkt. 5.8.2.2 påpeker utvalget at hasteoppdrag med bevæpning tar lengre tid enn de ubevæpnede, og gir seg i kast med ulike hypoteser for å forklare dette. En forklaring som ikke er nevnt er at patruljen må stanse, gå ut av bilen og ordne med våpen mv før de fortsetter frem til det aktuelle objektet. Oslo politidistrikt finner det illustrerende å vise til hendelse nr. 4, inntatt i vedlegget til denne høringsuttalelsen.

Utvalget anfører at politiet kan spare tid:

Dersom en likevel skal redusere politiets responstid i bevæpnede oppdrag uten at det går på bekostning av det overnevnte, vil det være hensiktsmessig å effektivisere arbeidsprosessene – både ved operasjonssentralen og i patruljene. Dette kan skje blant annet ved å trene jevnlig på å lade våpen og å iføre seg verneutstyr. Det mest effektive virkemiddelet for å redusere politiets responstid mer generelt vil være å øke antall patruljer, samt å drive kunnskapsbasert styring av patruljene og påse at disse vil kunne dekke større geografiske områder (pkt. 9.2.5).

Videre anfører utvalget at det har "forståelse for at det i en tidskritisk situasjon kan det å bevæpne seg oppleves som en tilleggsoppgave" (pkt. 9.7.6), og foreslår at tjenestepersonene øver mer på å ikle seg verneutstyr raskt og å drille på håndgrepene knyttet til å låse ut og klargjøre våpen". Våre tjenestepersoner har meldt tilbake at dette gjøres allerede, men den tiden dette tar skulle de uansett gjerne brukt til andre ting, nemlig planlegging, ordregiving, motta situasjons- og etterretningsrapporter, i tillegg til mentale forberedelser.

Utvalget legger også til grunn at "Den tid det tar politiet å bevæpne seg er fundert i bevæpningsregimet. Det gir potensielt tid til å innhente mer informasjon og til å foreta grundigere vurderinger enn man ellers ville gjort" (pkt. 9.2.4). Tjenestepersoner har anført at tiden det tar å bevæpne seg ikke bidrar til en roligere og mer reflektert tilnærming, men oppleves ofte som stressende, og tar fokus vekk fra den aktuelle situasjonen. Se også PHS Forskning 2017:3, "Som før men tryggere", s 103 – 107, hvor flere tjenestepersoner fremhever det samme i tilknytning til den midlertidige bevæpningen i 2014-2016.

Operative fagmiljøer ved Oslo politidistrikt har anført følgende:

På vei til et oppdrag der man har fått bevæpning vil mannskapene måtte iføre seg utstyret underveis. Det vil si at man må bruke tid og mental kapasitet / fokus på å låse ut utstyr og lade våpen. Dette må skje samtidig som alt annet som skjer i bilen på vei til stedet:

1. Lokalisering: Hvor er det man skal? Bruk av GPS/ kart
2. Utrykningskjøring: Kjøre kjapt, trygt og effektivt
3. Mottak av meldinger på samband, koordinering med egne, andre styrker
4. Oppfatte situasjonen og hente potensiell informasjon via IKT- løsninger i bilen
5. Legge en plan for utførelsen
6. Mentalt forberede seg på oppdraget
7. Observere underveis etter f.eks fluktbil eller annen info.

Erfaringer fra oppdrag og trening viser at dette har stor innvirkning på oppdragsløsningen. I motsetning til å bidra til mer planlagt og tilbakeholden tilnærming er opplevelsen at bevæpningsprosessen går på bekostning av dette. I en stresset situasjon når det står om liv og det haster som mest, må mannskapene balansere mellom responstid og det at man ikke må forhaste seg eller gjøre utilstrekkelige forberedelser når man har dårlig tid.

For politiet er det også en faktor at stor skade kan skje på svært kort tid. Mennesker kan dø. Dette gjelder både angripere med kniv og med kjøretøy. En har anført:

Under knivangrepet i London for kort tid siden ble det i gjennomsnitt stukket en person hvert 9. sekund. Tiden er dyrebare under pågående hendelser, og det kan ikke brukes flere minutter på vurderinger!

Utvalget legger i pkt. 7.14.2 og 9.2.1 til grunn at en økning i ressursene i perioden med fast bevæpning ville ha redusert behovet for våpen:

Tilstedeværelse av nok tjenestepersoner vil gjøre at færre hendelser politiet håndterer utvikler seg til alvorlige situasjoner som ender med våpenbruk. Det er et samfunnsansvar å sikre tilstrekkelig antall tjenestepersoner på oppdrag slik at politiet ikke må benytte seg av sterkere maktmidler for å håndtere situasjoner som burde og kunne vært håndtert på en mildere måte. Bevæpningsutvalget er av den oppfatning at det ikke skal være motsetning mellom et synlig ubevæpnet politi og et politi som beskytter seg selv og andre. (Pkt. 921)

Vi er ikke sikre på hva denne oppfatningen baserer seg på eller realismen i den hensett til Norges spredte befolkning, ei heller påstanden om at "bevæpning på et vis kompenserte for manglende ressurser, noe utvalget finner betenkelig"(pkt. 7.14.1 – evaluering av perioden med fast bevæpning). Det er bare vist til "tilbakemeldinger fra politidistriktene". Vi er usikre på hva som vil være "tilstrekkelig" bemanning, og også på hvilke scenarier som gjør våpen unødvendig, bare fordi man er mange nok.

Oslo politidistrikt er imidlertid enige i at bemanning er et viktig virkemiddel i forhold til *responstid*. I tillegg kommer egnede transportmidler for å få tjenestepersonene frem til stedet. Bemanning alene garanterer derimot ikke god responskvalitet. Her er det mange andre faktorer som er av avgjørende betydning som utdanning, sertifiseringer, innøvde taktikker og teknikker i samarbeid med adekvat utstyr som også omfatter våpen. Økt bemanning er ikke et alternativ til fast bevæpning.

Utvalget har anbefalt en økning i bemanning som tilsvarer en patrulje i heldøgns drift i hvert politidistrikt, prissatt til 219 millioner kroner pr år. Dette vil være kjærkomment, vil trolig bety noe for responstiden, men kan neppe gjøre bruk av våpen mindre nødvendig (pkt. 10.4).

4.3.3 Om fremskutt lagring

Utvalget har lagt til grunn at ordningen med fremskutt lagring fungerer godt, og konkluderer med at dette er den ordningen politiet fortsatt skal ha også når det gjelder pistol.

Oslo politidistrikt er enig i at dette på mange måter er en god ordning, men at det ikke alltid er tilstrekkelig. Spørsmålet om hensiktsmessigheten av fremskutt lagring henger også sammen med vurderingene av tidsbruk, jf foregående punkt.

Våre tjenestepersoner har bl.a. anført følgende:

Utvalget mener at dagens ordning gir politiet "god tilgang til våpen ved behov". Vi er enig i dette når det gjelder oppdrag hvor man har en fullkommen situasjonsforståelse og kan bevæpne seg før man kommer frem. Vi er absolutt ikke enig i dette når det gjelder de oppdukkende situasjoner der bevæpning blir nødvendig underveis i oppdraget..

Videre er det fremholdt:

Fremskutt lagring av våpen i tjenestebil endrer ikke muligheten tjenestepersonene har til å kunne beskytte seg selv eller tredjeperson når en *akutt skarp situasjon* oppstår.

I en situasjon der tjenestepersonene for eksempel står ovenfor en person med skytevåpen, vil de ikke ha noe annet å gjøre enn å trekke seg tilbake for å hente våpen som er nedlåst i tjenestebil. Gjerningspersonen har tatt regien og politiet og eventuelle tredjepersoner er prisgitt hva vedkommende gjerningsperson finner på.

I en slik situasjon vil politiet oppleve flere problemstillinger:

1. Tidstap: tiden det vil ta fra hendelsen oppstår til at tjenesteperson har fått hentet våpen og påbegynne oppdraget.
2. Informasjonstap: All informasjonen tjenestepersonen vil gå glipp av. Hvor er/ hva gjør gjerningspersonen? Endret trusselbilde? Tilskadekomne?
3. Sikkerhet for de impliserte: En ubevæpnet tjenesteperson vil ikke ha noe å stille opp med mot en person bevæpnet med et skytevåpen. Man vil heller ikke kunne

gjøre noe for en evt tredjepart i en slik situasjon. I tillegg kommer faren for at tjenestepersonen kan bli skadet eller drept.

4. **Symboleffekt:** Politiet er satt i sjakk. Det at politiet, de som er satt til å håndheve lov og orden i fredstid, må forlate en potensielt livsfarlig situasjon, og kanskje overlate tredjeperson til seg selv, vil gi helt feil signaleffekt. Det vil skape usikkerhet for de impliserte parter og samtidig gi gjerningsmannen en fordel i situasjonen. Dette ønsker vi selvsagt ikke. Ofte er det nettopp initiativet som kan utgjøre en forskjell i utførelsen av oppdraget. Det ser vi i treningsammenheng, men også i tidligere løste skarpe oppdrag.

Løsning av akutte skarpe oppdrag er risikofylt i utgangspunktet. Det innebærer risiko for alle som befinner seg i nærheten. Når politiet trener ligger nettopp dette til grunn for utvikling av taktikk og tilnærming i oppdragsløsningen. Ingen situasjon er lik og ting er ofte sammensatt med mange hensyn å ta.

Samtidig vet man at ting kan skje fort og at det så å si er umulig å kunne forutsi et evt hendelsesforløp. Dette gjør at tjenestepersonen, i oppdragsløsningen, bør ha mest mulig automatiserte handlinger av det som kan automatiseres. Dette for å kunne bruke mest mulig av mental kapasitet på å tolke situasjonen/ trusselen man står ovenfor.

Ettersom politiet ikke er bevæpnet vil man, når en akutt skarp situasjon oppstår, bli satt flere hakk tilbake i prosessen:

1. Man må tenke på hvordan man skal komme seg uskadd ut av situasjonen.
2. Klarer man å ivareta evt tredjeperson?
3. Hvordan er muligheten til å kunne bevæpne seg? Hvor står bilen ifht der man nå er?
4. Ikke minst: Man er mest sannsynlig redd og opplever stressreaksjoner

Avslutningsvis gjengis dette fra en av våre ledere:

Noe av oppdragsavviklingen til politiet er ønsket løst gjennom fotpatrolje / avpatroljering av tett beferdet området som gågater, kollektiv trafikk og flyplasser, samt arrangementer. For å kunne få til dette er det viktig å tenke fremtidsrettet og unngå å gjøre den enkelte polititjenesteperson avhengig av kjøretøy for å få løst sine arbeidsoppgaver.

Dersom politiet må forlate en potensiell livsfarlig situasjon, og kanskje måtte overlate tredjeperson til seg selv vil det være en meget stor påkjenning både for tredjeperson og polititjenesteperson.

Etter vår mening er disse dilemmaene godt illustrert i hendelse 3, inntatt i vedlegget til høringsuttalelsen. Vi savner også at utredningen drøfter av hva slike situasjoner vil bety for tilliten til politiet.

4.3.4 Egenbevæpninger

Utvalget omtaler egenbevæpninger i pkt. 5.7.7 og kap. 9.

I kap. 9 fremholdes det at:

Dersom situasjonen krever det, har politiet i dag altså mulighet til å bevæpne seg med en- og/eller tohåndsvåpen som tjenestepersonene har i patroljekjøretøyet. (...) Dersom det foreligger en situasjon som krever umiddelbar innsats og det ikke er teknisk mulig, tid til, eller taktisk tilrådelig å innhente bevæpningsordre, kan en tjenesteperson bevæpne seg selv (se kapittel 5). Det lave antallet egenbevæpninger som er omtalt i kapittel 5, viser at dette skjer svært sjelden - og det store flertallet av tjenestepersoner vil i løpet av sin karriere trolig aldri oppleve dette. Det er altså svært sjelden det ikke er tid til å gi beslutning om bevæpning i de situasjonene der det er behov for skytevåpen. Dette tilsier også at dagens ordning fungerer godt.

Våre tjenestepersoner har anført følgende:

At det er få egenbevæpninger brukes som argument for at politiet sjelden havner i situasjoner der man uforventet står ovenfor en situasjon som krever bevæpning. Man kan like gjerne trekke en annen konklusjon; nemlig at egenbevæpninger er et lite praktisk virkemiddel og derfor sjelden blir brukt. Dette fordi det ofte vil være tid til å be om bevæpningsordre dersom det er tid til å gjennomføre en egenbevæpning. Resultatet blir at patroljen i de mest akutte situasjonene, hvor bevæpningsordre ikke er gitt, forblir

ubevæpnet selv om bevæpning faktisk ble nødvendig og dermed tar en uforholdsmessig høy risiko. Denne risikoen tilfaller da ikke bare patruljen, men også uskyldig tredjeperson.

4.4 Kommentarer til utredningens kap. 6 – samfunns, kriminalitets- og terrorutviklingen

4.4.1 Utvalgets anbefalinger

Utvalget anbefaler i pkt 6.16 at politiet må jobbe kunnskapsbasert, må ha solid metode- og analysekompetanse for å lage kriminalitets og samfunnsanalyser og bruke analyser og forskning utarbeidet av andre relevante aktører. Terrorisme må forebygges ved bruk av etterretning og solid kunnskapsarbeid. Utvalget anfører at det er av stor betydning at det følges med på personer og miljøer som kan utgjøre en trussel. Dette er det all grunn til å være enig i, og trolig slik alle politimyndigheter i verden ønsker å jobbe og lykkes med. Vi vet at terrorangrep har blitt avverget, vi vet også at mange ikke har blitt det. Vi er enige med utvalget i viktigheten av god etterretning, men vi mener likevel at politiet også *må* være forberedt på hendelser som inntreffer der og da.

Det er også grunn til å understreke at trusler mot politiet og andre borgere ikke nødvendigvis springer ut av terror. Det politiet opplever på en daglig basis er trusler av ulik alvorlighetsgrad fra personer som har værtr helt ukjente i politiets analysemateriale – gjerne syke eller rusede personer.

4.4.2 Om psykiatrioppdrag

Det fremgår at politiet må ha "kunnskap og ferdigheter som gjør dem trygge i møte med psykisk ustabile mennesker. Dette må være en del av både utdanningen og vedlikeholdstreningen i politietaten." Utvalget betoner at det ikke er grunn til å hevde at de fleste psykiatriske pasienter er farlige, eller at såkalte psykiatrioppdrag medfører fare for politiet (pkt. 6.6.1.6), og redegjør for at en slik misoppfatning blant politifolk kommer fra en usikkerhet, som har sammenheng med "enkelterfaringer", som deles med kolleger. Det vises til at "vanlige folk har problemer med å vekte sannsynlighet og konsekvenser opp mot hverandre", og at det bare er "kun noen få oppdrag som er beheftet med særlig risiko".

En evt annen bevæpningsordning for politiet vil ikke være begrunnet i økningen i antall psykiatriske pasienter og psykiatrioppdrag. Siden utvalget har brukt mye plass på temaet, har Oslo politidistrikt likevel noen kommentarer til synspunktene vedrørende politiets oppgaver relatert til psykiatri. For Oslo politidistrikts del kan det opplyses at politiet forholder seg til mange psykisk syke hver eneste dag, og våre mannskaper har både opplæring, planmessig trening og mye erfaring. Vi vet at de aller fleste psykisk syke er ufarlige. Noen av dem har likevel vist seg som meget farlige, og også angrepet andre, herunder politiet, med alvorlig og/eller dødelig utfall. Uberegnelighet og usikkerhet knytter seg til hvert eneste oppdrag, hvor politiet skal ivareta sikkerhet for den syke, for helsevesenet, publikum og seg selv. Synspunktene over om vekting av sannsynlighet og konsekvenser fremstår ikke som umiddelbart nyttige.

Mange av oppdragene handler om å gi bistand til helsevesenet, som anser sin pasient som så potensielt farlig at de ønsker politiets hjelp. Politiet bistår helsevesenet fordi de er utrygge. Helsebakgrunn er altså ikke tilstrekkelig for å føle seg trygg på å kunne kontrollere pasienten uten fare. Vi forstår og erfarer daglig de dilemmaene som oppstår når syke mennesker blir gjenstand for politimakt. Oslo politidistrikt har igjen og igjen anmodet RHF Sør Øst om å innføre en psykiatriambulansesom er tilgjengelig flere andre steder i Norge, for eksempel Bergen: Egnede kjøretøy og særlig kompetent mannskap reduserer politiets involvering og maktbruk i disse sakene i stor grad. Dette er positivt for pasienten og deres pårørende, for behandlerne, for politiet og for publikum for øvrig, idet politiets og helsevesenets ressurser kan benyttes på en bedre måte. Det er for oss nærmest uforståelig at dette er avvist gjennom flere år for den mest folkerike delen av Norge.

Utvalget viser til at politiet "har en opplevelse av" at det er en økning i oppdragene vedr psykiatri. Det er riktig at politiet ikke har gode statistikker, en korrekt analyse vil kreve manuell gjennomgang av våre logger mv. Våre politiadvokater med spesialkompetanse på området har likevel anført følgende om noe av årsaken til økningen i politiets oppgaver på psykiatrifeltet:

Lov om psykisk helsevern, ny § 3-3 pkt. 4 gir større selvbestemmelsesrett for pasienter som innehar samtykkekompetanse, og som ikke anses for å være til fare for seg selv eller andre. Følgen av lovendringen vil være flere "svingdørpasienter", hvor innleggelsesperiodene blir kortere ved at de til stadighet vil skrive seg ut av behandlingen (på et tidligere tidspunkt enn anbefalt av behandler). De vil så ha lengre eller kortere "innsykningsperioder" i egen bolig, som på ny vil resultere i vedtak om tvang. Følgen for politiet vil kunne bli hyppigere psykiatrioppdrag knyttet opp mot de samme pasientene, bl.a. grunnet i flere bekymringsmeldinger direkte fra pasientenes pårørende. Politiet vil derfor kunne bli kalt ut til flere oppdrag i boliger hvor situasjonen rundt den enkelte pasient ikke er avklart.

Av økonomiske grunner vil Oslo kommune og helseforetaket redusere antall plasser på institusjoner utenfor byen, men heller bosettes i kommunale boliger innenfor bydelen. Oslopolitiet erfarer stadig at bydelen bosetter psykisk syke i boliger med for lavt omsorgs- og sikkerhetsnivå. Dette får betydning både for samfunnssikkerheten (stort sett alle i vår gruppe har en forhøyet voldsrisiko, særlig ved inntak av rusmidler) og for lengden av habiliteringsperioden (det blir som følge av klientens rusmisbruk og ofte haltende oppfølging av tphu vanskelig å holde sykdomsbildet stabilt, som medfører en tyngre omsorgsoppgave for både bydel og helsevesen). Dette vil kunne få betydning for antall og art av politioppdrag knyttet til psykiatrien.

4.4.3 Fare for tjenestepersoner

I pkt. 6.7 omhandles vold i yrkeslivet med særlig fokus på politiet. Formålet er å avklare om politiarbeidet har blitt mer risikofyllt enn det har vært tidligere. Utvalget har bl.a. vist til SSB's levekårsundersøkelse fra 2013 for enkelte grupper, hvor også politiet er med. Utvalget har kommet til at politiet i liten grad er mer utsatt enn andre grupper arbeidstakere (det er også medtatt et utsagn fra redakørgruppen utvalget har hatt kontakt med at det også er farlig å være journalist (pkt. 7.13.3). Utvalget poengterer at flere politifolk anmelder vold enn før, men det er "lite som tyder på at volden er grovere enn tidligere". Videre at politiet er av de mest utsatte yrkesgruppene, "men at det er vanskelig å påvise en eventuell endring fra tidligere år"

Det er kjent at bl.a. politiet har vært utpekt som mål for terrorisme, uten at dette har inntruffet i Norge. Det mest reelle, og det politifolk som gruppe ofte erfarer, er å helt uforberedt og uforvarende havne i en uventet og farlig situasjon i det man trodde var et "vanlig" oppdrag. Det er nok også slik at erfaringene og opplevelsen av utsatthet vil variere sterkt etter hva slags polititjeneste man er i, og kanskje også hvor i landet man tjenestegjør. Vi er imidlertid ikke enig i at disse erfaringene kun er "delte beretninger" og dermed betydningsløse, og fra arbeidsgiver side, som har et HMS-ansvar, er hver situasjon hvor tjenestepersoner utsettes for fare problematisk.

Det kan her også vises til utredningens pkt. 7.14.2 hvor utvalget fremholder vedr fare for tjenestepersoner uttaler at "[n]oen eksempler gjentas av flere, men utover det fremstår det for utvalget som det er en total mangel på tallmateriale over slike hendelser. Utvalget har ikke fått noen dokumentasjon på at bevæpningen har medført større faktisk sikkerhet for tjenestepersonene i ordinære oppdrag". Det er etter Oslo politidistrikts oppfatning beklagelig at en "total mangel på tallmateriale" etter utvalgets oppfatning nuller ut tjenestepersoners erfaringer. Det er sikkert riktig at det i mindre grad er systematisk rapportering på dette feltet, bl.a. fordi det ikke er systemer for alt, men det betyr ikke at tjenestepersoner ikke befinner seg i farlige situasjoner.

Vi viser igjen til vedlegget til høringsuttalelsen, som er noen eksempler på opplevelser som i for stor grad representerte en risiko for politiet og tredjepersoner.

Utredningen gjengir ved flere anledninger uttalelser fra tjenestepersoner, som sier at de opplevde «*større følelse av egensikkerhet*» under den midlertidige bevæpningen. Utvalget konkluderer likevel med at denne subjektive følelsen ikke kan vektes mer enn hensynet til å bevare tradisjonen med "et ordinært ubevæpnet politi."

Oppdragserfaringene viser at dette handler om mer enn følelser – det er praktisk og reelt en forskjell i hva politiet kan gjøre for befolkningen. Vi synes utvalgets avvisning av politifolks egne opplevelser er uheldig og lite nyttig. Igjen viser vi til nylige hendelser ved Oslo politidistrikt, inntatt i beskrivelser i vedlegget. Vi kan også vise til PHS Forskning 2017:3 "Som før, men tryggere" om evaluering av perioden med fast bevæpning", hvor tjenestepersoner gjør rede for at de opplevde økt trygghet knyttet til to typesituasjoner: Den ene er de meget sjeldne situasjonene, som få tjenestepersoner opplever, hvor tredjeperson eller tjenestepersonene selv uten forvarsel utsettes for livstruende voldsanvendelse, eller det som oppfattes som mer vanlig: Tjenestepersonene står plutselig ovenfor en person med skytevåpen eller kniv (s. 155).

Oslo politidistrikt vil også understreke at det beslaglegges et stort antall våpen fra kriminelle miljøer. Tilgjengelighet til våpen synes å være relativt "god" for f.eks gjengmiljøene, og skranken for å bruke dem internt i miljøene er lav. I perioder med store konflikter er det også større forekomst av våpen. Gjennom hele 2017 har konfliktnivået vært økende.

Det må også vektlegges at politiet har en tjenestemessig plikt til å bli stående i og oppsøke faresituasjoner, mens det for de fleste andre arbeidstakere er forbudt å fortsette arbeidet hvis det innebærer fare, se Tor-Geir Myhrer "*Dø om så det gjelder*", Nordisk Politiforskning 2015/1 pkt. 331 og pkt. 4.

4.4.4 Trusselbilde og terrorutviklingen

Dette omhandles i utredningens pkt. 6.9 til 6.15. Utvalget drøfter her om utviklingen i Europa gir behov for endring av bevæpningsmodell for norsk politi, og konkluderer med at terror ikke er verre enn før, og at situasjonen vi er i ikke kan begrunne en ordning med bevæpnet politi: "Det er ikke tvil om at det store bildet viser at terrornivået i Europa er på et lavt nivå, sammenlignet med tidligere tider (s. 128). Dette er en oppsiktsvekkende påstand, som står i sterk strid med annen forskning, jf bl.a. Petter Nesser.⁴ Vi mener at det statistiske grunnlaget som utvalget bygger på er for dårlig, bl.a fordi det er for gammelt. Utvalget har også inkludert separatistisk terror, som etter vår mening overhodet ikke burde være medtatt – dette har ingen innvirkning på trusselsituasjonen i Norge. Det har imidlertid jihadistisk terror.

PST har nylig redegjort for at 54% av registrerte angrep siden 2015 har vært rettet mot "symbolske mål", hvor politi og forsvarspersonell har vært den mest utsatte målgruppen. Vi er kjent med at PST vil inngående drøfte trusselsituasjonen i sin høringsuttalelse.

I pkt. 6.9.2 fremholdes at terroristers mål vil være å provosere frem "overreaksjoner fra staten". Utvalget fastslår i pkt. 6.15 at "i det store tilfellet av terrorhendelser vil forskjellen på fremskutt lagring og generell bevæpning i form av våpen båret på hoften, være veldig begrenset".

For Norges del vil en ordning med generell bevæpning utvilsomt representere et vannskille. Det synes likevel vanskelig i situasjonen vi nå har å omtale det som en "overreaksjon" – også hensett til at landene rundt oss alle har bevæpnet politi.

Oslo politidistrikt har mottatt mange innspill vedrørende synspunktene som fremsettes. Blant annet anføres følgende fra Felles enhet for Nasjonale Bistandsressurser (FNB):

---

⁴ <http://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/2017/Terror-i-Europa-IS-effekten>

"Terrornivået i Europa, og som har betydning for Norge er økende. Det er derimot nedgangen i terrorhandlinger utført i Storbritannia (Nord-Irland), Frankrike (Korsika) og Spania (Baskerland) med, som alle var nasjonal separatistisk terror, er FNB enige med utvalget om at terrornivået i Europa er redusert. Nasjonale separatistisk terror har dog aldri, så vidt oss bekjent, hatt betydning for trusselnivået i Norge.

I samtale med Thomas Hegghammer uttaler han at det som er nytt nå er at volden ikke er begrenset til ett spesielt område, og at aktørbildet er annerledes. Det er en betydelig plottaktivitet i Europa i dag fra jihadistmiljøer. Han mener videre at avvergingsprosenten i dag er mye større enn den var på 70- tallet grunnet godt politiarbeid. I foredrag har Hegghammer angitt stor bekymring for økt trussel i framtiden.

En annen terrorforsker – Magnus Ranstorp – uttaler at terrorgruppene i dag har en helt annen kompleksitet enn gruppene på 70- og 80- tallet. I dag kan terror skje hvor som helst, når som helst. Terroren skjer ikke lenger bare mot ideologiske mål.

Det økende trusselnivået bekreftes også av at Politiets sikkerhetstjeneste (PST) som 9. april 2017 satte trusselnivået opp fra "mulig" til "sannsynlig". 15. juni 2017 ble trusselnivået bekreftet og forlenget i 12 måneder.

Den "nye" terrorfaren har også medført at antiterroravdelingene i Frankrike og Spania er på en høyere beredskap som innebærer høyere grad av tilgjengelighet, i motsetning til tidligere da de kun jobbet dagtid i ukedagene. Det er også avsatt midler i EU til et politiprojekt som skal se på "rapid response".

Utvalget refererer til Haga Lundes uttalelse på NRK 4. januar 2017 om at Norge ikke er et prioritert mål. Videre mener utvalget at terrorfaren i Europa ikke nødvendigvis har noe betydning for Norge. FNB velger likevel å feste lit, og forholde oss til PSTs trusselvurdering.

I utredningens pkt. 6.13 drøftes hvilken effekt bevæpning kan ha på terror, og om generell bevæpning kan avgjøre forekomst eller utfall av terrorhandlinger. Oslo politidistrikt er helt enig i at det er andre ting enn umiddelbar tilgang til skytevåpen som påvirker forekomst av terrorhandlinger. Vi er enige i at etterretning og kunnskap er sentralt, og at dette også har ledet til avverging av mange terrorhandlinger i Europa bare det siste året. Vi er likevel uenige i utvalgets avvisning av at rask tilgang til våpen er av betydning.

FNB har anført følgende:

De siste tids hendelser i London, der ubevæpnet politi er første respondent på terrorangrep utført av soloterrorister med kniv, viser at politiet er raskt på stedet. Tjenestepersonene maktet dog ikke å stanse terrorangrepet da de ikke hadde tilgang til våpen. Begge tjenestepersonene var ute til fots, og ville med dagens norske modell ikke hatt tilgang til fremskutt lagrede våpen. Angriperen blir først stoppet når bevæpnet politi kommer til stedet, etter at ytterligere skade har skjedd. (En tjenesteperson ble drept og den andre hardt skadd)

FNB er uenige i utvalgets påstand om at "bevæpnet politi stort sett ikke vil være avgjørende ved hendelser hvor det brukes andre midler enn de som kan møtes med skytevåpen som f.eks. eksplosiver"(9.15.1)

Bevæpnet personell kan raskt stanse/uskadeliggjøre angripere med sprengstoff på kropp (selvmordsvester) eller i kjøretøy. Dette kan hindre angriperne i å nå store folkemengder som igjen vil være skadeforebyggende. (Ref. siste tids hendelser i Spania, selv om selvmordsvestene ikke var ekte). Ved angrep med kjøretøy kan bevæpnet politi raskt uskadeliggjøre sjåføren, og derigjennom begrense skadeomfanget.

FNB er enige i at dagens ordning med fremskutt lagring av skytevåpen har fungert tilfredsstillende. Vi er derimot ikke enige i at "ordningen gir en god nok tilgang til våpen ved behov" med dagens forhøyede trussel, som for øvrig synes å bli den nye "normalen". Det samlede trusselbildet i Europa generelt, og Norge spesielt har aldri vært høyere i fredstid.

Angrepene vi har sett de siste årene er kjennetegnet med at de inntreffer plutselig og

uten forvarsel, og at de gjerne utløser flere angrep som må forsøkes stanset, jf angrepene ved Westminster og London Bridge/Borough Market. Her, og også på promenaden i Nice i juli 2016, ble fremrykning stanset av bevæpnet politi.

Andre tjenestepersoner har fremholdt følgende:

Rapporten fremhever at generell bevæpning vil ha liten forebyggende effekt mot terrorhendelser. Vi er enige i bevæpningsutvalgets vurdering her hva gjelder angrep med bombe el., det er god etterretning som vil hindre terrorangrep, ikke våpenet på hofta. Vi mener likevel at generell bevæpning kan ha en skadebegrensende effekt når angrepet allerede er i gang, dersom politi allerede er på stedet eller i nærheten. Det vil også kunne være avgjørende dersom målet med terroraksjonen er å ramme polititjenestepersonell enten som første mål eller når de responderer på angrepet. Spesielt i terrorangrep som er av mindre skala, noe vi har sett mer av de siste årene i Europa. I grove trekk er vi enig i at økt terrortrussel (i alle fall stor-skala angrep) ikke er et argument for generell bevæpning over hele Norge.

Oslo politidistrikt har utarbeidet en oversikt over kjente angrep i 2017 i den vestlige verden hvor politiets bevæpning kan ha innvirket på utfallet, vurdert til å være egnet til sammenligning med hjemlige forhold. Som eksempel er angrep i Russland, som anses å være i sammenheng med konflikten med Ukraina, ikke tatt med.⁵

20. januar i Melbourne, Australia: En mann kjørte opp på fortau med sin personbil og drepte seks mennesker. Flere ble skadet. Gjerningspersonen ble blokkert og skutt i armen av politiet. Det ble antatt at mannen var psykisk syk og ruset på narkotika.

3. februar i Paris, Frankrike: En mann ble skutt av en bevæpnet soldat som vaktet Louvre muséet etter at han angrep og skadet to andre vakter med machete. Det var hundrevis av sivile i nærheten.

25. februar i Heidelberg, Tyskland: En mann kjørte en leid personbil inn i en menneskemengde på et torg i byen Heidelberg. Én person døde, og flere ble skadet som følge av påkjørselen. Gjerningspersonen flyktet etter påkjørselen, men ble stanset av bevæpnet politi som skjøt og skadet han. Mannen var bevæpnet med kniv. Heidelberg ligger vest i Tyskland og har cirka 150000 innbyggere.

22. mars i London, England: En mann kjørte på og drepte og skadet flere mennesker på fortauet på Westminster Bridge, før han kolliderte i gjerde på broa. Gjerningspersonen løp deretter ut av bilen med to kniver i hånda i retning Parlamentet. Han knivstakk der en ubevæpnet politimann slik at han døde. Han ble kort tid etter skutt og drept av bevæpnet politi som kom til stedet.

20. april i Paris, Frankrike: En mann skjøt med automatvåpen mot en politibil på Champs-Élysées. Gjerningspersonen fortsatte å skyte mot politiet mens han forsøkte å flykte fra stedet. Han ble skutt og drept av politiet i en skuddveksling like etter. Én politibetjent ble drept og to politibetjenter ble skadet.

3. juni i London, England: En van kjørte over og drepte flere fotgjengere på London Bridge. Tre angripere ikledd falske bombelister gikk deretter ut av bilen og knivstakk flere tilfeldige forbipasserende samt gjester på ulike serveringssteder. En politibetjent på stedet forsøkte å stoppe gjerningspersonene med batong, men ble knivstukket i ansiktet, hodet og i ben. Da bevæpnet politi ankom like etter løp gjerningspersonene mot politibetjentene med hevet kniv. Alle gjerningspersonene ble skutt og drept av politiet. Britisk antiterrorpoliti har spekulert i om gjerningspersonene hadde intensjon om gisseltaking eller barrikadering ved Borough Market. Tre personer døde som følge av påkjørsel og fem personer døde av knivstikk ved Borough Market.

6. juni i Paris, Frankrike: En mann ble skutt av politiet etter at han angrep og skadet en politimann i nakken med hammer utenfor Notre Dame. Det var hundrevis av turister i nærheten. Gjerningspersonen var også i besittelse av to kniver.

---

⁵ Av plassgrunner er referansene til de enkelte hendelser ikke medtatt i oppstillingen. Utleveres på forespørsel.

19. juni i Paris, Frankrike: En mann kjørte inn i en politibil på Champs-Élysées nær presidentpalasset. Bilen gjerningspersonen kjørte begynte å brenne etter sammenstøtet og bevæpnet politiet løp mot bilen for å nøytralisere gjerningspersonen. Føreren gikk ut av bilen med våpen av ukjent type i hendene, men falt sammen grunnet skadene han pådro seg under kollisjonen. Mannen hadde en Sig Sauer pistol festet til kroppen, og i bilen var det flere skytevåpen, flere bokser med ammunisjon og minst én gassbeholder.

20. juni i Brussel, Belgia: En mann ble skutt av belgiske soldater på sentralstasjonen i Brussel etter at han detonerte en bombe på en bagasjetralle. Mannen hadde på seg en ryggsekk og et bombebelte. Soldater hørte eksplosjonen og skjøt og drepte han like etter. Ingen andre personer ble skadet. Belgiske soldater patruljerer blant annet i Brussels gater grunnet økt sikkerhetsnivå etter terrorangrepene i Paris i 2015 og Brussel i 2016.

28. juli i Hamburg, Tyskland: En mann knivdrepte en person på et kjøpesenter i Hamburg. Gjerningspersonen flyktet fra stedet etter drapet og knivstakk flere andre sivile. Gjerningspersonen ble overmannet av folk på stedet før politiet ankom. Mannen skal ha snakket norsk, svensk og engelsk.

17. og 18. august i Barcelona og Cambrils, Spania

En van kjørte over og drepte 16 og skadet minst 120 mennesker på Las Ramblas i Barcelona. Føreren kom seg unna til fots. Gjerningspersonen ble skutt og drept av politiet 21. august. Natten etter i Cambrils, en landsby cirka 13 mil sør for Barcelona, kjørte en bil med fem bevæpnede menn over flere mennesker i en gågate. En politibetjent var blant de skadde. Bilen gjerningspersonene kjørte veltet og de gikk deretter ut av bilen og angrep folk med kniv. Med falske bombelister, stikk- og hoggvåpen gikk de mot en politibetjent som var på patrulje i området. Politibetjenten skjøt og drepte fire av dem. Den femte gjerningspersonen ble skutt og drept av politi litt unna like etter.

18. august i Åbo, Finland: En mann knivdrepte to kvinner i den finske byen Åbo. Politi og vitner beskrev en mann som stakk forbipasserende med kniv ute på gaten i sentrum av byen. Gjerningspersonen løp deretter til et marked i nærheten og stakk ned flere før han ble skutt i beinet av politiet. Fra politiet fikk melding om hendelsen og til mannen ble arrestert, gikk det tre minutter i følge politiet.

19. august i Surgut i Sibir, Russland: En mann knivstakk og skadet sju forbipasserende i sentrum av Surgut. Gjerningspersonen ble skutt og drept av politiet på stedet. Surgut er en by med cirka 320000 innbyggere.

25. august i Brussel, Belgia: En mann gikk til angrep med kniv på to soldater ute på gaten i Brussel sentrum. En av soldatene ble skadet. Gjerningspersonen ble skutt og drept av soldater på stedet.

28. august Kaspijsk, Dagestan, Russland: To menn angrep tre politibetjenter med kniv. Én politibetjent ble drept, og én ble skadet. Den tredje politibetjenten skjøt og drepte begge gjerningspersonene på stedet. De to mennene skal ha vært "IS- soldater". Kaspijsk er en by med cirka 102500 innbyggere.

30. september, Edmonton i Canada: En mann med IS- sympatier kjørte ned en politimann som stod utenfor et fotballstadion i byen. Sjøføren gikk så ut av bilen og knivstakk politimannen flere ganger mens han lå nede etter påkjørselen. Gjerningspersonen flyktet, men ble forsøkt stanset av politiet timer etterpå ved en veisperring. Gjerningspersonen kom seg videre og kjørte ned flere personer. Politiet fikk stanset bilen og brukte elektrosjokkvåpen for å pågripe gjerningspersonen. Fem personer ble skadet. Edmonton er en by med over 900000 innbyggere.

1. oktober i Marseilles, Frankrike: En mann med mulige IS-knytninger knivdrepte to kvinner utenfor sentralstasjonen i Marseilles. Bevæpnede soldater som patruljerte stasjonen skjøt og drepte gjerningspersonen idet han løp mot dem. Flere medier skrev også at det var bevæpnet politi som skjøt gjerningspersonen. Både bevæpnet politi og soldater kom raskt til stedet etter angrepene.

Oslo politidistrikt er svært uenig i utvalgets vurdering om at "samlet sett og vurdert opp mot "prinsippet om nødvendighet" er det ikke sett utviklingstrekk ved kriminalitets- eller trusselbildet som tilsier at det er nødvendig å endre dagens bevæpningsordning" (pkt.

6.15). Vi synes konklusjonen er oppsiktsvekkende!

4.4.5 Publikums forventning om beskyttelse

I pkt. 6.14 omtales "Publikums forventning om beskyttelse", hvor det beskrives undersøkelser med datainnsamlinger i 2012 og 2014. Utvalget konkluderer med at når man spør publikum om hva de mener kan forhindre terror, "er bevæpning det som får lavest tilslutning".

Det er grunn til å tro at publikums oppfatning har endret seg siden 2014. I en meningsmåling blant 1000 personer utført av NRK i 2014 sa 55% seg mot varig bevæpning, 38 % av de spurte svarte at de ønsker en generell, varig bevæpning av uniformert politi, mens 7% oppgir "vet ikke".⁶ I en ny tilsvarende undersøkelse foretatt for TV2 i september 2017 oppga 63,2 prosent av dem som hadde en oppfatning av spørsmålet at politiet burde være bevæpnet. Av de spurte var 36,8 prosent imot generell bevæpning.

Utvalget viser til en undersøkelse de har bestilt av de to forfatterne av masteroppgaven om "bevæpning av politiet – for sikkerhets skyld" som utvalget har brukt i stor utstrekning. Forfatterne har gjennomført 14 fokusgruppeintervjuer med politi og publikum, totalt har 88 personer deltatt. Resultatet viser et blandet syn, men at særlig representanter for "utsatte grupper" er negative til politiets bevæpning. Dette er ikke noe nytt, og noe som krever oppmerksomhet fra politiets side når det gjelder maktbruk generelt. Det er likevel kanskje grunn til å merke seg at intervjuene viser at deltakerne har gjort seg opp en mening basert på svært varierende premisser og forutsetninger. Oslo politidistrikt etterlyser en drøfting av virkningen av gruppedynamikken som gjør seg gjeldende ved slike fokusgrupper, og som kan gjøre metoden dårlig egnet som bevis for hva publikum egentlig mener. Vi viser også til pkt. 4.5.5 under.

4.5 Kommentarer til utredningens kap. 7 – den midlertidige bevæpningen av politiet

Norsk politi var bevæpnet i 14 måneder frem til februar 2016. Dette må anses for å være en lang periode, som skulle kunne gi mye informasjon om hva en slik ordning hadde å bety for politiets oppdragsløsning, publikums tillit til politiet osv. Utvalget anfører likevel at det er "forsiktig" med å trekke konklusjoner, fordi perioden var "spesiell" pga medieomtale og "kritisk søkelys på politiet", at perioden var for kort til at politiets innlærte handlingsmønstre ble avlært og vil dermed "advare mot å bruke perioden som et svar på hvordan en generell bevæpning vil slå ut på lang sikt" (pkt. 7.1).

Oslo politidistrikt er av den oppfatning at perioden med midlertidig bevæpning må kunne gi grunnlag for mye innsikt. Vi lærte mye! Oslo politidistrikt er også kjent med at forskningsavdelingen ved PHS nylig har gjennomført en spørreundersøkelse blant et representativt utvalg på 1000 personer fra publikum og alle polititjenestepersoner som er medlemmer av PF, bl.a. om deres syn på bevæpning av politiet, og at hovedfunnene i disse undersøkelsene vil bli omtalt i PHS sin høringsuttalelse.

I pkt. 7.6 pekes det på Politidirektoratets egne erfaringer. Her vises til "de viktigste erfaringene Bevæpningsutvalget har fått oversendt". Hva dette er og hvem som har nedfelt erfaringene, synes ikke å fremgå. Dersom dette er korrekt, er det etter vår mening uryddig.

4.5.1 Vådeskudd

Vådeskudd kan være svært alvorlige hendelser med realisert eller stort potensiale for alvorlig skade, eller ufrivillig avfyrte skudd uten noe skadepotensiale (skudd i sikker

⁶ <https://www.nrk.no/norge/flertall-i-norge-onsker-ikke-bevaepnet-politi-1.12095384>

retning/i nedspenningstønne i forbindelse med kontrollert nedspenning). I Oslo politidistrikt har det ikke forekommet vådeskudd med skade på person, og nesten alle vådeskudd har forekommet i forbindelse med ladegrep/nedspenning. Når politiet bevæpner seg for det enkelte oppdrag, må våpenet spennes ned etter hver gang, og det vil ofte måtte skje ute. Det har ikke forekommet vådeskudd som har representert noe fare for publikum. I perioder med bevæpning kontrolleres våpenet inne på politiets område ved innledning og avslutning av tjenestesettet. Vi er uansett enig i at vektlegging av økt trening, bedre utstyr og bedre rutiner vil kunne motvirke vådeskudd, og at dette er svært viktig.

Media har hatt et stort og støyende fokus på ufrivillig avfyrte skudd fra politiets våpen. Enhver slik hendelse er uønsket og alvorlig. Det er likevel sjelden at vådeskudd skyldes en ukontrollert avfiring, og hensett til det store antallet ladegrep/nedspenninger som foretas hver dag i Politinorge – kanskje så mange som 5000 – har problemstillingen kanskje ikke de riktige proporsjoner.

4.5.2 Å bli fratatt våpenet

Dette er en meget alvorlig situasjon, som kan få fatale konsekvenser. Å "beskytte våpenet" er en del av den operative trainingen, og faren for å kunne bli fratatt våpenet må være en faktor i vurderingen av hva som er egnet oppdragsløsning. Det er likevel poengtert at politiets nye sikkerhetshylstre er svært mye sikrere enn de "gamle" taktiske hylstrene som ble båret på låret. Tjenestepersoner har understreket at hoftebåret sikkerhetshylster nærmest tar bort faren for å bli fratatt våpenet så lenge tjenestepersonen er ved bevissthet. Hoftebæring reduserer også den visuelle profilen av våpenet i stor grad, og albuekontakten med våpenet vil dekke det og bidra til kontinuerlig kontroll.

Utvalget har ikke drøftet problemstillinger knyttet til at tjenestepersoner kan bli fratatt et elektrosjokkvåpen.

4.5.3 Bevæpningsmodeller

Utvalget angir i pkt. 7.7 ulike valg som politidistriktene gjorde i forhold til innhenting av bevæpningsordre i perioder med bevæpning. Ulike vurderinger har vært god læring for både Politidirektoratet og politiet. For Oslo politidistrikt gjelder at det også for perioder med fast bevæpning må gis bevæpningsordre for oppdraget som føres i væpningsregisteret. For egenbevæpning, trusler med og bruk av skytevåpen skal dette rapporteres og føres inn i væpningsregisteret. Operasjonssentralen skal til enhver tid ha oversikt og kontroll på oppdrag og hendelser som i en normalsituasjon ville ha blitt løst med bevæpnede mannskaper. Dette ivaretar de problemstillingene som utvalget påpeker i forhold til "styring og ledelse".

4.5.4 Om å håndtere det uforutsette - risikovurderinger

Utvalget omtaler bl.a. i pkt. 7.7.5 synspunkter på tjenestepersoners risikovurdering og behov for å kunne "ta høyde for" at noe svært alvorlig kan skje, selv om sannsynligheten er lav. En slik holdning kritiseres. Videre fremgår det i pkt. 9.1.1 følgende:

Gjennom denne utredningen har det kommet frem at også polititjenestepersoner løfter fram de verst tenkelige scenariene de ser for seg at de kan møte i sin arbeidshverdag når de begrunner ønsket om bevæpning. Da er det som regel ikke terror de er bekymret for, men andre uforutsette hendelser, særlig møter med personer som er psykisk ustabile og rusede og som har kniv eller andre farlige gjenstander. Det har fremkommet at mange tjenestepersoner vektlegger konsekvenser fremfor sannsynlighet når de begrunner et opplevd behov for skytevåpen, blant annet gjennom «'ta-høyde for'-utsagn» (..).

Tjenestepersoner har uttrykt at det må tas høyde for at svært alvorlige hendelser kan inntreffe når som helst, selv om de erkjenner at det er lite sannsynlig. Den menneskelige tilbøyeligheten til å vektlegge konsekvenser, og nærmest se bort fra sannsynlighet når man vurderer risiko, er godt dokumentert i forskning. Dersom en hendelse har potensielt store

og dødelige konsekvenser, så forsterkes risikoopplevelsen, selv om sjansen for at hendelsen vil inntreffe er svært liten. Dette er altså helt vanlig. Likevel mener utvalget at samfunnet generelt og politiet spesielt ikke bør innrettes etter en slik tenkning. Da vil det ikke være noen grenser for hvilke sikkerhetstiltak som må iverksettes. Dette handler også om forholdsmessighet, der politiets maktmidler og maktbruk må stå i forhold til de oppgavene politiet faktisk står overfor.

Det vises videre til at "forferdelige hendelser" kan føre til "overreaksjoner" i ettertid. Utvalget opplyser at de "ser med bekymring på at større deler av politiet rettes inn mot hendelser som har liten sannsynlighet for å skje, men at politiet må forhindre uønskede ekstreme hendelser og ha god beredskap "innenfor det samfunnet vi ønsker", og at vi ikke innretter samfunnet på grunnlag av "verstefallstenkning og frykt". Utvalget ønsker en kunnskapsstyrt tilnærming til politiets maktbruk, i motsetning til det hendelsesstyrte, og at verstefallstenkningen og frykktulturen i samfunnet må møtes med en kunnskapsbasert og prinsipiell tilnærming.

I pkt. 9.7.3 spør utvalget om "det skal være de verste men også minst sannsynlige hendelsene som skal styre generelle tiltak og vurderinger". Oslo politidistrikt synes at dette er et meget forenklet utsagn, som i liten grad speiler det som er realiteten i politiets vurderinger av risiko og tiltak.

Det er vanskelig å ikke være enig i at frykktkultur er negativt, og at "kunnskapsbasert og prinsipiell" synes klokt og forstandig. Det er trolig likevel her opplevelsen av avstand mellom tjenestepersonenes virkelighet og academia synes sterkest. Det er anført fra våre tjenestepersoner at det uventede inntreffer relativt ofte, og noen ganger oppstår et plutselig behov for skytevåpen underveis i oppdraget. Hvilken reell mulighet patruljen som allerede står i situasjonen da har for å bevæpne seg, samt hvilke følger det kan ha for tjenestepersonene og tredjeperson (fornærmede, vitner og andre) på stedet om politiet må trekke seg ut av situasjonen for å bevæpne seg – om det i det hele tatt er mulig - eller må vente til en eventuell neste patrulje kommer med adekvate virkemidler, burde vært drøftet. Hvilke undersøker utvalget har gjort er uklart, utover at det vist til at det i liten grad har innkommet slik informasjon. Vi viser igjen til vedlegget til vår høringsuttalelse.

Vanligvis møter politiet kritikk for ikke å ha "tatt høyde for" hendelser som inntraff, ikke minst i Gjørvkommisjonens rapport. Her fremholdes at

«God risikoforståelse utvikles over tid, ved at det opparbeides kunnskap om hvor sannsynlig det er at ulike situasjoner vil forekomme, og konsekvensene av ulike utfall. Det er krevende å fullt ut ta inn over seg og gjennomføre tiltak knyttet til å forhindre verstefall-scenarioer, og planlegge konstruktiv respons på lite sannsynlige hendelser. Grunnsikring må være på plass, og i arbeidet med risiko må man ikke bare ta inn over seg historiske erfaringer, men også ta høyde for overraskelser og usikkerhet.» (NOU 2012:14 s. 451).

4.5.5 Publikum og bevæpnet politi - tillit

Temaet er bl.a. behandlet i utredningens pkt. 7.9 og 9.9. Tillit til politiet er en viktig forutsetning for den norske samfunnsmodellen. Det er vi helt enig i. Utvalget lener seg tungt på en masteroppgave og en undersøkelse bestilt fra de samme forfatterne, som har foretatt fokusgruppeintervjuer etter det vi kan forstå med totalt 88 deltakere, bestående av politifolk og ulike publikumsgrupper, jf også pkt. 4.4.5 over. Hvilken betydning våpen har for tilliten til politiet er meget usikker, og det er egentlig helt utilstrekkelig å vise til "studien til Helstad og Ingjer", jf også pkt. 4.4.5 over.

Det er vist til Helstad og Ingjer mer enn 80 ganger i utredningen. Andre undersøkelser er i liten utstrekning nevnt, utover at undersøkelsen som PHS gjorde på bestilling fra POD i begynnelsen av 2017 hadde et "relativt smalt mandat" (pkt. 7.1).

Det er mange variabler som knytter seg til publikums oppfatning av bevæpnet politi, og det er åpenbart også polititjenestepersoner som ikke ser bevæpning som hensiktsmessig

eller ønskelig i sin tjenestestøtelse. Oslo politidistrikt ser det likevel ikke like betydningsløst som utvalget at tjenestepersonene ikke oppfatter at bevæpningen påvirker kontakten med publikum og at politiet i liten eller ingen grad har mottatt klager på bevæpning (Oslo politidistrikt synes bare å ha mottatt en slik klage). Vi viser her også til PHS Forskning 2017:3 "Som før men tryggere", pkt. 3.3, som støtter denne oppfatningen.

Vi merker oss at utvalget betoner at publikum opplever en subjektiv svekking av opplevd trygghet, og at "[p]olitiblikket ikke er i stand til å innta publikums perspektiv når politiet vurderer effekten av egne handlinger". Vi synes dette er en bombastisk og noe nedlatende påstand som vi er usikre på i hvilken grad er treffende.

Det er åpenbart mange former for polititjeneste hvor det i liten grad er aktuelt å være bevæpnet, med mindre det foreligger konkret informasjon. Eksempler på tjenesteområder som ikke har vært omfattet av beslutninger om fast midlertidig bevæpning har vært:

- Planlagt forebyggende polititjeneste rettet mot barn og unge
- Patruljer som utfører åstedsarbeid mv
- Massetjeneste (MIK).
- Polititjenestepersoner som vitner i retten
- Planlagt vakthold på sykehus eller lignende institusjon
- Politiets oppfølgende kontakt med pårørende
- Politiets forebyggende sjøtjeneste
- Redningsaksjoner utenfor tettbygd område

Vi synes dette har fungert bra.

Utvalget omtaler i pkt. 7.14.2.2 publikums oppfatning av et bevæpnet politi, basert på et svært lite utvalg i fokusgrupper, jf over. Det vises til at "en opplevde politiet som mer aggressive etter at de ble bevæpnet". Utvalget fastholder at "[det] er en egenverdi å være ubevæpnet. Flere blir betrygget at et ubevæpnet politi, fordi det er et uttrykk for at vi lever i et trygt samfunn". Vi er enig i at et ubevæpnet politi utvilsomt har en kvalitet, og endringer må vurderes nøye. Hva publikum mener er uansett ingen statistisk størrelse, slik vi har gjort rede for ovenfor i pkt. 4.4.5. Vi vet også at tilliten til politiet er mer problematisk i enkelte grupper enn andre, men det er lite trolig at dette henger spesielt sammen med våpen.

Oslo politidistrikt savner utvalgets kommentarer til hvordan befolkningen i våre naboland påvirkes av sitt bevæpnede politi. Gjør det seg der gjeldende en tillitsmangel forårsaket av politiets bevæpning?

4.6 Kommentarer til utredningens kap 8 – bevæpningspraksis og erfaringer i andre relevante land

Det er nyttig å se hen til andre lands praksis, men det er ofte vanskelig å overføre forhold fra ett sted til annet, og det er neppe noen entydig oppfatning av hva som er situasjonen i det aktuelle landet heller.

Oslo politidistrikt har som nevnt over merket seg at utvalget ikke kommenterer noe om tillit til politiet i de enkelte landene, heller ikke for Finland, som har hatt bevæpnet politi i 100 år. I pkt. 9.2.3 gjengis at finsk politi, som har vært bevæpnet i 100 år, avfyre få skudd og har en lavere dødelighet enn Norge i forhold til folketall. Utvalget synes å "forklare" dette med at Finland har en "svært restriktiv regulering av politiets bruk av skytevåpen." Hvordan dette adskiller seg – eller vil adskille seg – fra Norge er ikke kommentert. Umiddelbart skulle en tro at en slik "restriktiv regulering" også vil gjelde her, som jo har en ubevæpnet tradisjon.

Utvalget omtaler ordningen med Storbritannias ubevæpnede politi, og de bevæpnede ARV'ene. I Metropolitan Police alene er det 2500 bevæpnede tjenestepersoner. Storbritannia er terrorutsatt. At man har et politi som for en stor del er ubevæpnet er ikke kun et resultat av et verdivalg: Britisk politi preges av svært dårlig økonomi, som har gitt en drastisk reduksjon av antall polititjenestepersoner (også de som bemanner ARV), lav utdanningsgrad (de som bemanner ARV er ikke bedre trent enn våre IP4), samt at det i mye større grad enn i Norge, er frivillig om tjenestepersoner ønsker å ha en våpengodkjenning eller ikke. Mange velger det bort fordi det oppfattes som et tyngende ansvar man ikke ønsker å ha. Oslo politidistrikt er av den oppfatning at det også har vært mange dødelige angrep på britiske polititjenestepersoner som kanskje kunne ha vært nevnt, som er av relevans for vurderingen av den britiske ordningen.

Utvalget har funnet grunn til å bemerke at politiets fagforeninger på New Zealand argumenterer "nokså likt som PF i Norge" (pkt. 8.6.5), men at "debatten på New Zealand utfordres i langt større grad enn i Norge av vitenskapelig og forskningsbasert tilnærming til behovet for en annen ordning enn fremskutt lagring." Vi forstår ikke hva som ønskes sagt med dette, annet enn at noen aktører ikke har funnet grunn til å delta eller greid å la seg høre i noen debatt.

4.7 Kommentarer til utredningens kap. 9 om mulige bevæpningsordninger for norsk politi

Utvalget ser innledningsvis ikke behov for å endre dagens bevæpningsmodell, "ettersom utvalget ser en positiv utvikling i dagens norske kriminalitets- og samfunnsbilde, hvor heller ikke trusselbildet fremstår som permanent forverret de siste år". Videre fremgår det at "omkostningene ved generell bevæpning fremstår store i forhold til dagens ordning, og at nytteverdien fremstår som usikker eller liten" (pkt. 9.3.1). Som det har fremgått over er Oslo politidistrikt absolutt ikke enig i dette. Vi ser en økende terroraktivitet, og en farligere hverdag for tjenestepersonene, bl.a. som følge av mer våpen i en del miljøer. Vi klarer ikke å forstå at en fast bevæpningsordning vil representere et slikt onde som utvalget beskriver.

Videre anføres det at "[f]rykt for terror er lite kunnskapsbasert", og at samfunnet må verne seg mot tiltak som "går for langt", og som gjør at vi "mister grunnverdier". Her må utvalget snakke om tiltak som flesteparten av politiet i resten av verden har – skytevåpen. Vi er enige i at dette må drøftes nøye, men at utvalget fremstår som nokså følelsesstyrt, fremfor kunnskapsstyrt.

Utvalget peker på noen ulemper ved dagens ordning, som at politiet må bevæpne seg når de er vekk fra kjøretøyet (pkt. 9.3). Her anføres imidlertid at det er "helheten som ivaretar politiets evne til å beskytte egne og andres liv i kritiske situasjoner". Oslo politidistrikt er enig i at det selvsagt er en "helhet", og at våpen er siste utvei. Men at det er en siste utvei, kan være av kritisk betydning.

I pkt. 9.7.2 opplyser utvalget: "Ettersom det ikke foreligger noen dokumentasjon på at politiet står ovenfor flere eller mer alvorlige risikosituasjoner nå enn tidligere, har utvalget forsøkt å få tak i hva politiets ønske om bevæpning springer ut fra". Det vises da til at politifolk føler seg tryggere på jobb, men at hvilken risiko som knytter seg til oppgaveutførelsen er feilvurdert og overdrevet, at aksept for risiko er lavere nå enn tidligere, at PF tatt i bruk tabloide og retoriske virkemidler som har bidratt til forenklinger og overdrivelser, tro på at bevæpning gir kortere responstid og at det oppnås større fortrolighet med våpnene.

Oslo politidistrikt er uenig i grunnpremisset om at behovet ikke er tilstrekkelig "bevist", som vi mener henger sammen med det resultatet utvalget har ønsket å komme frem til, jf. også utvalgets utsagn i pkt. 9.8 om at "en eventuell endring av bevæpningsmodell må begrunnes i endrede behov. (..) Det har ikke fremkommet i denne utredningen", samt at

"spørsmålet om generell bevæpning handler ikke bare om å vurdere den faktiske og potensielle skaderisiko for politifolk og publikum, men også om å vurdere «samfunnsskade»; altså den påvirkningen et slikt tiltak vil ha på samfunnet på lang sikt. Her er befolkningen og ulike befolkningsgruppers tillit til politiet svært sentralt.

Vi vil igjen anføre at utvalget synes å ha bedømt den faktiske situasjonen helt feil, jf også over i pkt. 4.4. Vi mener at frykten for hvilken "samfunnsskade" som et bevæpnet politi vil påføre fellesskapet på lang sikt er fullstendig uforklart og fremstår som helt urimelig – ikke minst hensett til at nesten alle land rundt oss har et bevæpnet politi – og likevel er velfungerende samfunn.

Oslo politidistrikt er enig i at befolkningens tillit er svært vesentlig og styrende på mange måter, jf også over pkt. 4.5.5. Vi bestrider likevel gyldigheten av de mange slutningene om dette som utvalget har truffet på bakgrunn av relativt beskjedne arbeider, og vi mener det er en vesentlig mangel – når man først fastholder en oppfatning av tillitssvikt som følge av bevæpning – at det ikke er gjort noen referanser til situasjonen for f.eks. annet nordisk politi, som er bevæpnet.

Utvalget har også vurdert ulike former for differensiering, slik som *tjenestens art*. Utvalget uttaler at det er "ingenting som har kommet frem i denne utredningen om samfunns- og kriminalitetsbilde som kan begrunne at konkrete tjenestehandlinger alltid bør utføres med bevæpning pr i dag" (pkt. 9.13). Vi oppfatter det som at utvalget likevel mener at det er mulig å bevæpne på grunnlag av tjenestens art, forutsatt at det foreligger "gode og systematiske analyser av kriminalitetsbildet, trusselvurderinger og/eller lokale risikoanalyser i politidistriktene", jf også våpeninstruksen § 3-2, og at det foreligger "konkret informasjon".

Videre fastslår utvalget i pkt. 9.1.4 om *geografisk* differensiering at det "ikke har fremkommet noe i denne utredningen som skulle tilsi at spesifikke distrikter eller områder har et annet behov for bevæpnet politi enn landet sett under ett". Utvalget viser til at dette vil "stride mot prinsippet om enhetspolitiet". Det vises til dette også i utredningens pkt. 3.2 – som stammer fra NOU 1981:35. Her fremgår at Norge skal ha et "enhetspolitiet", som forklares slik:

Begrepet enhetspolitiet betyr at politioppgavene er samlet innenfor en og samme organisasjon. Motsetningen er en politiordning som bygger på spesialpolitiet av ulike slag (delt jurisdiksjon).

Oslo politidistrikt ser det siste som et vesentlig og viktig argument, men er uenig i at utvalget helt ser bort fra hovedstadssituasjonen – med arrangementer, ambassader og andre symbolbygg. Dette kommer vi tilbake til i pkt. 5.1 under.

Utvalget anfører også i pkt. 9.15 om *punktbevæpning* at de har "inntrykk av at det er større aksept i befolkningen for bevæpning ved enkelte objekter dersom det er et godt begrunnet rasjonale bak, enn det er for generell bevæpning. I denne sammenheng finner utvalget (igjen) grunn til å minne om at dette handler om et tillitsforhold mellom politi og befolkningen og at politiet må håndtere den tilliten de får på god måte". Oslo politidistrikt vil gjerne understreke at punktbevæpning gjerne skjer i forbindelse med konkrete trusler, og ofte etter beslutning fra Politidirektoratet. Det er vanskelig å se for seg at politiet alltid kan begrunne sine "rasjonale" utad, og på den måten sikre seg befolkningens "aksept". Likevel er det slik at både politiet og utvilsomt POD ønsker å ivareta publikums tillit til enhver tid.

Vi synes uansett at argumentet er merkelig. Vi mener også at det skaper en adskillig mørkere stemning å ha politifolk med maskinpistol utenfor Stortinget enn å observere en "normalsituasjon" med politi bevæpnet med pistol. Punktbevæpning er ekstremt ressurskrevende for politiet, og dermed ingen ideell løsning.

Utvalget avviser i pkt. 9.15.1 bevæpnet politi på flyplasser fordi "det er en verdi i seg selv at reisende møter et ubevæpnet politi også på flyplasser". Det må i alle fall for en reisende fra utenfor Norge være et svært uvanlig syn. Det skal isteden være patruljerende politi med tilgang til våpen i fremskutt lagring. Det er vist til forebygging ved ulike former for "sosial kontroll"; tilstedeværelse av vektere og frivillige bl.a. ved sikkerhetskontrollen for å forebygge terrorangrep, og "teknologisk innretning hvor et datasystem fusjonerer ulike systemer som til sammen avslører smugling av eksplosiver" (pkt. 6.12). Oslo politidistrikt har ikke ansvar for sikkerheten på noen flyplass, men ser det som vanskelig å tro at politiet vil kunne greie å få tak på våpen innenfor en tidsramme som er meningsfull ved et angrep. Å lagre lett tilgjengelige våpen i områder på landsiden som er tilgjengelig for alle vil trolig uansett by på utfordringer, og vi synes synspunktet er urealistisk.

For ambassader, som bare finnes i Oslo politidistrikt, vises i pkt. 9.15.2 til at de samme vurderinger vil gjøre seg gjeldende der som for flyplasser. Oslo politidistrikt er usikker på hva som menes med dette.

I pkt. 9.16 avvises differensiering på bakgrunn av *innsatskategori*. Oslo politidistrikt er enig i at dette ville overlate bevæpningsordningen til tilfeldigheter, og vil ikke være noen god løsning. Utvalget har i pkt. 9.16.2 drøftet bevæpning av enkelte IP3-patruljer, som er gjort i Oslo politidistrikt for patruljer som har ansvar for spesifikke objekter. Utvalget er i tvil om lovligheten av dette, og avviser at dette har noen betydning utover det som er "symbolsk", og er verken nødvendig eller forholdsmessig. Etter vår oppfatning har utvalget misforstått regelverket og også den faktiske situasjonen.

I pkt. 9.17 angir utvalget at de "ser behov for å ha flere alternative tiltak ved et forhøyet trusselbilde enn det som har vært benyttet til nå". Elektrosjokkvåpen er nevnt et meget stort antall ganger, og utvalget har stor tro på dette, til tross for at PHS har frarådet å ta i bruk et slikt våpen. Oslo politidistrikt betviler at det finnes ett eneste eksempel på at "alternative tiltak" har utgjort noen forskjell i terrorsituasjoner noe sted i verden.

Vi ser ikke bort fra at elektrosjokkvåpen kan ha en nytteverdi for norsk politi, selv om vi mener at utvalget ser bort fra de uheldige sidene ved maktmiddelet, og at å introdusere dette ikke vil være tillitsfremmende i seg selv. Vi mener at adskillig grundigere undersøkelser og vurderinger må gjøres før man iverksetter et prosjekt med så store kostnader. Uansett er som fremholdt over slike våpen ingen erstatning for bevæpning med skytevåpen.

Utvalget diskuterer også bæring av tomt våpen, men avviser dette: "En slik ordning kan medføre at politiet oftere enn med dagens ordning vil bruke våpen, samt at våpenet brukes for raskt, uten nødvendig plan, styring/kontroll, back-up, verneutstyr, notoritet rundt beslutning osv. Det vil også ligge et større og tyngre ansvar på den enkelte tjenesteperson. Utvalget fremholder at "[e]tterretning, forebygging og en generell økning av bemanning vil være det mest hensiktsmessige tiltaket i den sammenheng".

Utvalget oppsummerer sine anbefalinger slik:

- 1) videreføring av dagens ordning med et ordinært ubevæpnet politi som medbringer en- og tohåndsvåpen i kjøretøy (fremskutt lagring).
- 2) Uprøving av elektrosjokkvåpen.
- 3) Økning av politidistriktenes operative kapasitet med flere "tilgjengelige og responderende" politipatruljer.
- 4) Systematisk registrering av politiets bruk av makt som offentliggjøres regelmessig og brukes i politiets erfaringslæring.
- 5) Systematisk evaluering av situasjoner der politiet har benyttet skytevåpen i tjeneste.
- 6) At "politiet har kunnskap og ferdigheter som gir trygghet i håndteringen av psykisk ustabile personer".
- 7) Etablering av system og rutiner for innrapportering av vold og trusler mot tjenesteperson

- som skal sees i sammenheng med politiets bruk av ulike maktmidler.
- 8) At det skal være patruljerende politi på hovedflyplassen med "forbedret" tilgang til forhåndslagret våpen.
  - 9) Krav om bevæpningsbeslutning for det enkelte oppdrag, med de unntak som våpeninstruksen fastsetter.
  - 10) Utvalget anbefaler at de sentrale kriteriene for bruk av skytevåpen nedfelles i politiloven.

Vi er uten videre enig i at våpeninstruksen nedfelles i politiloven, vi ønsker enhver økning av operativ kapasitet velkommen selv om etter vår mening kan ikke et større antall tjenestepersoner "nulle ut" behov for våpen i enkelte skarpe situasjoner. Vi forventer at politiet fortsetter med kompetanseinnhenting og trening for å kunne ta hånd om syke på en best mulig måte, også når helsevesenet ikke greier å utføre oppdraget selv. Vi ser også positivt på utarbeidelse av systemer for god informasjon om maktbruk fra og mot politiet, og vi praktiserer allerede bevæpningsbeslutning for det enkelte oppdrag. Etter vår oppfatning er det allerede evaluering av situasjoner der våpen er benyttet, men vi ser ikke bort fra at dette kan forbedres.

Vi tror ikke at bevæpning vil forhindre tragedier, og kanskje vil også tragiske hendelser bli forårsaket av politiet. Det er på flere måter en økt byrde å legge på politiet å kreve at de skal bære våpen. Det er likevel vanskelig å se at Norge ikke er i en situasjon hvor "gamle" argumenter mister en del av sin gyldighet.

5 Oslo politidistrikt vurderinger, erfaringer og forslag

5.1 Om Oslo politidistrikts særegne situasjon - hovedstadsoppdraget

Oslo politidistrikt har ansvar for det mest befolkningstette området i landet, med en rekke objekter som anses for å være trusselutsatte (Stortinget, regjeringsbygg, kongelige objekter, ambassader osv). Det er daglig store arrangementer her. I tillegg har hovedstaden en kritisk og omfattende infrastruktur, og et stort antall myndighetspersoner med beskyttelsesbehov.

PST sier i sin trusselvurdering av 15. juni 2017 at det er *sannsynlig* at Norge vil bli utsatt for forsøk på terrorangrep de neste 12 månedene. POD gir i sin oppfølgende operasjonsordre nr. 5 oppdrag til politidistriktene å vurdere økt beredskap utover synlig politi under store arrangement som samler store folkemengder. Vi vet at det er et uttalt mål for terrorister å oppnå masseskader. De større byene er dermed mer utsatt, selv om angrep også har skjedd på mindre steder.

Hittil i 2017 er det i Oslo politidistrikt registrert ca. 1300 bevæpninger, som kommer i tillegg til patrulje/r som er bevæpnet ut fra sitt oppdrag. Dette gjelder bl.a. akutte hendelser hvor skyte- og stikkvåpen er involvert, planlagte oppdrag med VIP, planlagte arrangement med store folkemengder og forebyggende/oppsøkende tjeneste opp mot gjengmiljøer.

Pr. idag er politiet ubevæpnet, men bevæpner seg i akutte hendelser og ved planlagte hendelser ut fra en trusselvurdering. Når man i tillegg har korte tidsbegrensede perioder med fast midlertidig bevæpning f.eks. gjennom en helg med flere arrangement med store folkemengder, fordrer dette at helt presis informasjon vedr. bevæpning blir gitt til mannskapene. Situasjonen nå skaper usikkerhet blant tjenestepersonene. Det har forekommet at tjenestepersoner ikke har greid å tilegne seg korrekt informasjon. Årsakene til dette er flere. Politimesteren har ved flere anledninger funnet det nødvendig å beslutte midlertidig bevæpning i medhold av våpeninstruksen § 3-2 bokstav b. Våre mannskaper har dermed måtte forholde seg til stadige endringer i forhold til bevæpning. Det er svært uheldig at situasjonen vedr bevæpning ikke er fast og velkjent, at patruljer må bruke tid på bevæpning/avvæpning og ikke minst opp mot valg av taktikk og mental forberedelse utfra varierende status vedr bevæpning. Det er nødvendig å etablere en ordening av varighet og forutsigbarhet for mannskaper og publikum.

Situasjonen vedr terror, og ikke minst utviklingen av "laveterskelterror" (jf oppstillingen over i pkt. 4.4.4) synes å vise at dette er blitt den "nye normalen". Oslo politidistrikt mener at politiet er helt nødt til å være forberedt på at dette kan skje, og at hovedstaden er særlig utsatt.

Det har fremkommet at utvalget etter vår mening har inntatt en nokså urealistisk holdning vedr betydning av bevæpning som beredskapstiltak og ivaretagelse av tjenestepersoners sikkerhet, sammenholdt med en tilsynelatende klippefast tro på det "kunnskapsbaserte", i den trusselsituasjonen vi har vært i over en lengre periode.

En av våre ledere har gitt følgende innspill:

I Norge har vi hatt få om noen situasjoner der bevæpning ville ha hindret skade eller død på polititjenestemenn. Dette er i utgangspunktet ikke et avgjørende argument mot bevæpning. Så lenge situasjonen blir vurdert som at det er langt mer enn en teoretisk mulighet tjenestepersoner kan komme i en situasjon der bevæpning kan bli avgjørende for liv og helse, mener jeg det er all grunn til å vurdere bevæpning, da konsekvensene er så fatale. Min vurdering er at i Oslo er det sannsynlig at slike situasjoner vil oppstå, og da har vi som arbeidsgiver et ansvar for å forebygge konsekvensene. Vi kan neppe forebygge at tjenestepersonene skal komme opp i slike situasjoner, da dette helt klart ville kollidere med samfunnsoppdraget og handlingsplikten.

Operativt personell må hver dag mentalt forberede seg på at det verste kan skje og denne oppladingen vil variere i forhold til om de er bevæpnet eller ikke. Dette gir ikke den rette mentale forberedelsen.

Det er også anført:

Det er viktig å foreta en vurdering av om en generell bevæpning styrker beredskapen i politidistriktene. De siste årene har bevæpning utover enkeltoppdrag stort sett vært begrunnet i trusselbildet fra PST. Politidirektøren og/eller politimesteren har vurdert at trusselbildet er av en slik art at bevæpning enten vil gi en ekstra sikkerhet for operativt mannskap i tillegg til å gjøre en bedre og raskere jobb i en terroraksjon. Vi har altså konkludert med at en bevæpning i et slikt tilfelle vil styrke beredskapen i form av reaksjonstid og utførelse av oppdraget.

Det følger jo også av PODs beslutninger om bevæpning at direktoratet – og også Justisdepartementet – har lagt til grunn at bevæpning øker beredskapen mht til responstid og sikkerhet også for tjenestepersonene. Flere av innspillene påpeker at den hyppige av-og-på bevæpningen som skjer i Oslo politidistrikt bl.a. som følge av mange arrangementer er belastende og utilfredsstillende.

5.2 Spørsmålet om varig bevæpning av innsatspersonellet

Oslo politidistrikt har fastholdt i tidligere høringsrunder at behovet for endringer av vår bevæpningsordning må begrunnes og forklares på en tilstrekkelig måte. Vi har også poengtert at bevæpning skaper en risiko, slik også utvalget har påpekt. Realiseres risikoen er dette åpenbart meget alvorlig for etaten og for de involverte. Vi har som utvalget fremholdt at spørsmålet om varig bevæpning av politiet er et spørsmål for flere enn politiet. En endring i bevæpningsordningen vil trolig være irreversibel.

Oslo politidistrikt er enig med utvalget i at politiet i lang tid har argumentert for bevæpning uten at behovet har vært forklart på noen god måte. Debatten har vært uheldig på mange måter, og også beklagelig, fordi den har lyktes med å fortrenge motstemmer som følge av en til tider uakseptabel form. Det er mange grunner som tilsier at den ordningen vi har er god og tjenlig, og det er helt legitimt å argumentere for dette. Trolig vil politiansattes syn påvirkes av hvor i landet de jobber, og hva de arbeider med.

Oslo politidistrikt er som nevnt i pkt. 4.5 kjent med at forskningsavdelingen ved PHS nylig har gjennomført en spørreundersøkelse blant et representativt utvalg på 1000 personer fra publikum og alle polititjenestepersoner som er medlemmer av PF, bl.a. om deres syn på bevæpning av politiet, og at hovedfunnene i disse undersøkelsene vil bli omtalt i PHS sin høringsuttalelse.

Utvalget har beskrevet prinsippet om et ubevæpnet politi som det største godet, som en "verdi". Et bevæpnet politi er å anse som et onde, bl.a. fordi liv kan gå tapt og befolkningen vil tape tillit til politiet som følge av synlig våpen. At befolkningen har tillit til politiet er åpenbart en grunnleggende nødvendighet i et demokratisk samfunn. Vi mener likevel at det ikke er dokumentert eller fremstår som sannsynlig ut fra de erfaringene vi har gjort i perioder med midlertidig fast bevæpning at tilliten til politiet påvirkes som følge av våpennærvær. Vi mener det er mange andre variabler som på kort og lang sikt påvirker publikums tillit, og vi vet også at tilvenningsgraden er stor, her som for det meste annet. Oslo politidistrikt mener utvalget har lagt alt for stor vekt på svært små undersøkelser, sett bort fra annen kunnskap, bl.a større undersøkelser fra PHS og erfaringer fra de mange andre landene rundt oss som har et bevæpnet politi. Vi synes det er helt urimelig at det formidles at politiet ikke er i stand til å ha et "publikumsperspektiv", eller få ha en gyldig mening om hvordan vårt forhold til publikum er.

Trusselvurderingene og hendelsene som inntreffer med jevne mellomrom, som gjør at Oslopolitiet stadig er bevæpnet, skaper en situasjon med hyppige av-og-påbevæpninger som er uklare og uheldige for polititjenesten, og skaper et stadig inntrykk av alarm og at "noe har hendt" hos befolkningen, og dermed urimelig fryktskapende.

Det kan innvendes at bevæpning svekker politiets "sivile preg". "Det sivile preget" retter seg ikke først og fremst mot uniformering og utstyr, jf pkt. 4.1 foran, men vi forstår likevel at dette har en betydning for det umiddelbare inntrykket man får av politiet. Vi mener at en hoftebåret pistol ikke er spesielt synlig eller gjør inntrykket mer massivt. Vi minner for så vidt om at utvalget varmt anbefaler at politiet skal bære en ganske stor, klumpete, smertevoldende og gul elektroshokkpistol. Vi mener at dette vil gi er mye sterkere visuelt inntrykk.

Faren for å ta liv eller skade en annen er en stor belastning i det daglige for enhver operativ polititjenesteperson, og slikt sett vil bevæpning representere en merbelastning – slik det også vil være å måtte trekke seg ut av en situasjon uten å kunne hjelpe, eller selv bli utsatt for skade. At uønskede og alvorlige hendelser oppstår er uunngåelig, men politiet har lært mye av perioden med fast bevæpning. Opplæring/taktikk, fokus på prosedyrer for å unngå vådeskudd, sikrere og mer diskrete hylstre, bedre rutiner for kontroll og styring osv er under kontinuerlig utvikling i dedikerte fagutviklingsmiljøer, også i samarbeid med andre.

Oslo politidistrikt har tvilt seg frem til at tidspunktet for endring av bevæpningspraksis for hovedstadspolitiet har kommet, basert både på farligheten av mange "hverdagsoppdrag" og den bekymringsfulle terrorutviklingen. Vi tilrår en ordning med fast bevæpning. Vi er svært uenige med utvalget i deres analyse av at det meste er bedre nå enn før. Vi oppfatter at trusselsituasjonen er alvorlig, og vi mener også at politiet er helt nødt til "å ta høyde for" at angrep også kan skje her. Dersom det skjer, og politiet ikke gjorde det de kunne pga manglende våpen, tror vi verken publikum, politikere eller for den saks skyld politiet selv vil forstå og verdsette de synspunktene utvalget fremsetter på "sannsynlighet og konsekvens", jf. pkt. 4.4.2 og 4.5.4 og over, eller la seg berolige med at politiet forholdt seg til prinsipiell tenkning fremfor verstefallstenkning.

Det er uansett vesentlig å poengtere at oppdraget ikke nødvendigvis må løses med våpen selv om politiet er bevæpnet, noe det kan synes som er en oppfatning som gjør

seg gjeldende i denne diskusjonen.

5.3 Generell eller differensiert bevæpning

Vårt synspunkt om innføring av generell bevæpning knytter seg primært til Oslopolitiet, som er det vi har redegjort for. Norge er langstrakt og meget spredt bebygget. Vår oppfatning er at lokalt politi som kjenner sitt område vil kunne ha andre vurderinger som må tillegges avgjørende vekt. Dette innebærer at Oslo politidistrikt mener at det *kan* om nødvendig finnes ulike bevæpningsordninger i politiet, basert på en differensiering.

Utvalget har pekt på enhetspolitiet som en ufravikelig verdi, og har avvist enhver differensiering, uavhengig av "modell", jf. utredningens kap. 9. Oslo politidistrikt mener at begrepet "enhetspoliti" i denne sammenhengen er misforstått, jf. foran i pkt. 4.7. Vi er likevel enig i at enhetlig utstyr og trening er viktig, og har i tidligere høringsuttalelser vedr. bevæpning avvist differensiering. Vi har likevel kommet til at situasjonen i Europa og også i Norge har endret seg i en slik grad at tilpasninger nå må gjøres, dersom en felles ordning for Norge ikke anses hensiktsmessig.

Selv om det åpnes for en eller flere former for differensiering, mener vi at det fortsatt vil være et "enhetspoliti" i Norge. At tjenestepersoner noen steder i landet vil være bevæpnet på daglig basis, og andre steder etter bevæpningsordre for det enkelte tilfelle vil etter vår mening ikke spille noen avgjørende rolle for et enhetlig politi. Det store flertallet av innsatspersonellet vil ha felles og lik utdanning, prosedyrer og trening, utstyr, organisasjon osv. Oslo politidistrikt har i snart 40 år hatt Beredskapstroppen som både når det gjelder trening, kompetanse og utstyr skiller seg fra resten av Politinorge. Dette har ikke röknet ved enhetspolitiet.

Vi mener også at det er grunnlag for å differensiere ordningen utfra *oppdragstype eller tjenestens art*, jf. også over i pkt. 4.5.5 og 4.7. Det som har vært praktisert ved Oslo politidistrikt har som nevnt over vært ubevæpnet tjeneste ved planlagt forebyggende polititjeneste rettet mot barn og unge, patruljer som utfører åstedsarbeid mv, massetjeneste (MIK), polititjenestepersoner som vitner i retten, planlagt vakthold på sykehus eller lignende institusjon, politiets oppfølgende kontakt med pårørende, politiets forebyggende sjøtjeneste og redningsaksjoner utenfor tettbygd område. Det er også egne behov for etterforskere og teknikere mv.

For Oslo politidistrikts del er det uhensiktsmessig å angi egne områder hvor mannskapene skal være eller ikke være bevæpnet. Politidistriktet er geografisk svært lite, og det er umulig å ha noen begrunnet oppfatning av hvor det er farlig. Vi avviser også punktbevæpning, jf. over i pkt. 4.7. Det vil være umulig for oss å praktisere med så mange objekter, i tillegg til at det ikke er gitt at det er disse objektene som er mest risikoutsatt. Vi ønsker å ha våre mannskaper ute og i virksomhet.

Oslo politidistrikt er enig med utvalget i at bevæpning etter innsatskategori ikke er hensiktsmessig. I Oslo som ellers i landet vil IP4-mannskaper være først på stedet i langt de fleste tilfellene. Det er ofte i den tidlige fasen mens IP4-personellet som oftest er alene på åstedet at bruk av våpen vil være aktuelt. Den generelle utdanningen og sertifiseringstreningen av IP4-mannskaper er på et så vidt høyt nivå at den langt overstiger det som er vanlig ellers i Europa. Det ville derfor være uheldig og urimelig med en ordning hvor IP4 ikke er kvalifisert for å håndtere en varig bevæpning. Ordningen med fremskutt lagring har etter vår mening vist at også at de ordinære mannskaper er kapable til å håndtere våpen.

Oslo politidistrikt vil gjerne bidra i en videre diskusjon for å finne frem til gode rammer for differensiering etter oppdragstype/tjenestens art.

5.4 Bevæpningsmodell – ladd pistol eller ikke

Uansett om det velges en ordning med generell bevæpning for noen tjenestepersoner etter fastsatte kriterier, eller om politiet skal bevæpnes for det enkelte tilfelle, er det spørsmål om hvordan våpenet skal være:

- 1) Uladd våpen på hoften, med ammunisjonen adskilt fra våpenet og oppbevart i magasinholder.
- 2) Halvladd våpen, med magasin i våpenet. For å ta våpenet i bruk må man ta ladegrep.
- 3) Ladd våpen, skudd i kammeret.

For det første alternativet, som er mindretallets forslag, gjelder at flere håndgrep må gjennomføres for våpenet er klart til bruk. Det senker beredskapsnivået. Men prosedyren har flere likhetstrekk med det politiet er vant til i forbindelse med klargjøring av våpen fra oppbevaring i skrin. Politiet er trent til å innføre magasin og ta ladegrep i en og samme bevegelse. Klargjøringsprosedyrene bygger på nå innøvde grep. Denne løsningen vil kan derfor i noen grad bidra til å redusere usikkerhet med hensyn til hvorvidt man har skudd i kammer eller ikke. Hva som er innøvde grep kan endres gjennom trening og bevisstgjøring. Det er imidlertid fremholdt at denne løsningen vil kunne øke forekomst av feilfunksjon på våpenet som følge av at det vil kunne komme fremmedlegemer inn i magasinbrønnen (støv, grus, snø osv). Det er også understreket at denne løsningen er lite brukt av andre lands politi.

For det andre alternativet gjelder at det må tas ladegrep før våpenet kan brukes. Dette avviker fra dagens innøvde ladeprosedyre og kan være egnet til å skape usikkerhet vedr våpenets "status". Det kan oppstå feilfunksjonering og ufullstendig lading når mindre trent personell utfører prosedyren i en tidskritisk og belastende situasjon. Noen påpeker at å ta et hørbart ladegrep i en skarp situasjon vil bidra til eskalering av situasjonen. Det er fremholdt at en fordel ved en slik ordning er at det vil forhindre avfyring fra uvedkommende. En slik ordning krever uansett en betydelig innsats for av- og innlæring av eksisterende prosedyrer.

Det tredje alternativet er den ordningen som benyttes i dag. Den gir høyest grad av beredskap, og det er dette innsatspersonellet er trent i.

De som har avgitt uttalelse om dette i vår interne høringsrunde har alle ansett at dagens løsning er den beste, slik at Oslo politidistrikt går inn for en videreføring av dagens ordning.

6 Avsluttende merknader

Oslo politidistrikt er enig i at en beslutning om endring av bevæpningsordningen for norsk politi er viktig og bør involvere mange stemmer og syn. Vi finner likevel grunnlag for å beklage at Bevæpningsutvalget ikke ble gitt både en videre tidsramme og en bredere sammensetning som kunne sikret at man fikk en utredning som ga et dekkende og representativt beskrivelse av den faktiske situasjonen og de hensyn som gjør seg gjeldende ved beslutning om fast bevæpning av norsk politi.

Med vennlig hilsen.

Hans Sverre Sjøvold

Saksbehandler
Runa Bunæs, *politiinspektør*

Vedlegg

Under følger redegjørelser fra tjenestepersoner som vi mener er av betydning og interesse ved vurderingen av bevæpningsordning, men som det ikke har vært mulig å ta inn i selve høringen av plasshensyn. Vi mener disse gir et konkret og praktisk innblikk i krevende politioppdrag, som har skjedd i løpet av de siste 15 månedene.

Hendelse 1:

Melding om slåsskamp i 3. etasje i blokk på Tøyen, skulle være sett mye blod. Vi hadde ikke fått info om at våpen var involvert før vi kom til stedet, men var likevel bevæpnet som følge av den midlertidige bevæpningen.

Vi var på stedet etter ca 5 minutter og forlot altså bilen i den tro at det dreide seg om litt heftig slåsskamp (nevekamp). På vei opp i trappene fikk vi høre at det skulle ha vært brukt et samuraisverd.

Da denne meldingen kom på nett var vi altså på vei opp i andre eller tredje etasje. Normalt hadde minst en av oss avbrutt for her for å hente våpen i bilen, men fordi vi allerede hadde det på hofta, kunne vi fortsette oppdraget vårt. Det var svært positivt å slippe å avbryte oppdraget, men fortsette med framdriften. Vi kunne fokusere på oppdragsløsningen istedenfor å løpe vekk fra stedet.

Oppdraget endte uten bruk av våpen fra politiets side, og det hele var "over" da politiet kom dit, men på tidspunktet for samuraimeldingen på nett var det fortsatt usikkert hvor personen med sverdet var. Etter kort tids søk ble denne personen funnet, og pågripelsen var udramatisk.

Hendelse 2:

Hendelsen jeg har som eksempel er fra høsten 2016, på nattevakt midt i uken.

Kjørte uniformert patrulje, ubevæpnet. Sto i Olav 5's gate (travel gate nattestid, med kinoer, spisesteder og utesteder). Vi hadde vi en taxiholdeplass rett ved siden av oss, samt Nationaltheatret rett bak oss.

På et tidspunkt kom en ruset mann opp mot pikettvinduet og ville snakke. Samtalen dreide seg om mannens personlige problemer. Han snakket usammenhengende og om problemer i livet sitt. Han ba meg på et tidspunkt om å ta ned vinduet fordi han ønsket å vise meg noe. Han holdt da den ene armen på innsiden av jakken. Da jeg ikke tok ned vinduet tok han frem hånda igjen og fortsatte samtalen. Han fortalte plutselig at han hadde et ønske om å drepe mennesker og at han hadde planer om å gjøre dette denne natten. Plutselig drar vedkommende frem en 30 cm lang kjøkkenkniv. Han står da 30 cm fra pikettvinduet (heldigvis hadde jeg kun en 5 cm åpning på vinduet).

Mannen står med kniven mot vinduet. Det blir anrop umiddelbart og eneste egnet maktmiddel som vi hadde tilgjengelig var pepper, men dette var utelukket da jeg måtte ha åpnet vinduet og eksponert meg for kniven. Flaks gjør at jeg får opp rett nøkkel umiddelbart og faktisk treffer nøkkelhullet til våpenskrinet. Samtidig beveger mannen seg foran vårt kjøretøy. Jeg klarer å få bevæpnet meg, men får ikke koblet på hylser. Mannen etterkommer pålegg om å slippe kniven på anrop fra min makker som har åpent døren sin.

I ettertid fortalte mannen at han tidligere på kvelden hadde konkrete planer om å drepe en mann med kniven. Han hadde fulgt etter en tilfeldig person og bestemt seg for å

knivstikke ham. Tanker om at denne mannen var uskyldig gjorde at han ombestemte seg.

Hadde mannen gått tre meter til siden til taxikøen i stedet for foran vårt kjøretøy, eller bak oss mot Nationaltheatret, ville vi hatt en enorm utfordring. Vi ville ikke ha klart å bevæpne oss tidsnok for å hindre mannen i å volde stor skade på andre mennesker.

Hendelse 3:

22.04.17 ca. kl. 00.39 leste operasjonssentralen ut et oppdrag til en patrulje i Oslo. En melder så en kvinne som ble holdt nede av en mann og det var skrik og krangling på stedet. Vår patrulje var i nærheten. Vi var på stedet kl. 00.49.

Patruljebilen ble parkert utenfor adressen vi fikk opplyst. Utenfor adressen ble vi møtt av en person som sa at det var han som hadde ringt politiet og at han hadde oppgitt sin egen adresse som gjerningsadresse. Personen informerte om at riktig adresse lå litt bortenfor, og pekte på den aktuelle adressen.

Patruljebilen ble stående utenfor melderens adresse, da det var en parkeringsplass der og patruljebilen ikke ble stående til hinder for andre. Det var omtrent 100 meter fra patruljebilen til den aktuelle adressen. Omtrent 50 meter langs veien og 40/50 meter inn i en hage fra veien. Patruljen gikk mot adressen og hørte at det var noe støy i form av skrik på stedet. Da rapportskriver kom frem til inngangspartiet til adressen, så rapportskriver en kvinne som sto på en trapp, en kvinne som lå på gresset med en mann over seg. Mannen hadde asiatisk utseende og holdt kvinnen mot bakken, samt holdt en hånd over munnen hennes.

Det viste seg at kvinnen på bakken hadde laget støy og vært voldelig mot de andre på stedet. Patruljen fikk informasjon om at kvinnen bodde/var hos en mann som bodde i kjelleretasjen på stedet. De som bodde i første etasje på stedet, ønsket at politiet skulle fjerne/bortvise kvinnen som lå på utsiden og mannen i kjelleretasjen, da de lagde så mye støy at barna som bodde i første etasje på adressen ikke fikk sove.

Rapportskriver tok kontroll på kvinnen på bakken og begynte å snakke med henne, mens makker gikk ned til kjellerleiligheten for å ta kontakt med mannen der. Det ble spilt høy musikk fra kjellerleiligheten. Da makker banket på døren ble den åpnet av siktede. Makker beskrev siktede som "vill i blikket". Rapportskriver hørte at siktede ropte noe, men ikke hva. Makker informerte rapportskriver om at siktede ropte at politiet ikke hadde noe der å gjøre og at politiet ikke skulle inn til han. Makker vurderte siktedes sinnsstemning som svært aggressiv og valgte å trekke seg tilbake, vekk fra døren, da makker sto alene mot siktede.

Rapportskriver ba om at det skulle bli sendt en patrulje til mot stedet, slik at vi kunne ha kontroll på kvinnen på utsiden, samt få kontroll på den aggressive mannen på innsiden av kjellerleiligheten. De rapportskriver ba om å få en patrulje til, ble det presisert at det var kontroll på stedet og at det ikke var noe dramatisk utover at mannen var aggressiv inne i sin egen leilighet, samt at mannen skulle være alene der.

Makker holdt oppsyn, med leilighetsdøren, samt fikk innsyn gjennom et vindu til kjellerleiligheten. Makker så da at siktede dro frem en omtrent 60 cm lang machete og begynte å fekte med denne inne i leiligheten. Makker varslet rapportskriver om dette. Rapportskriver meldte om situasjonen på sambandet, samt ba patruljen som var på vei mot stedet om å bevæpne seg.

Makker observerte at siktede beveget seg bestemt mot utgangsdøren og da mot patruljen og kvinnen som på tidspunktet lå i håndjern, på bakken utenfor døren. Kvinnen var iført håndjern, da hun hadde blitt aggressiv mot politiet, da makker gikk ned for å ta kontakt med mannen i leiligheten. Patruljen hørte at utgangsdøren til leiligheten ble slått opp med kraft og det som fremsto som at siktede kom ut mot politiet.

Patruljen så ingen annen utvei enn å ta med seg kvinnen i håndjern og løpe vekk fra stedet. Patruljen og kvinnen med håndjern løp alt vi hadde omtrent 100 meter bort fra stedet, til patruljens politibil. Makker observerte at siktede med macheten, var bak oss i hagen, da vi løp bort fra stedet. Kvinnen ble plassert i baksete på bilen, mens makker holdt oppsyn mot adressen. Rapportskriver bevæpnet seg.

Patruljen hadde ikke kontroll på hvor siktede med macheten var, og hvor de som bodde i første etasje på adressen var.

En bevæpnet politipatrulje kom frem til stedet, mens rapportskriver bevæpnet seg. Denne patruljen løp inn mot adressen og påtraff siktede med macheten, utenfor sin leilighetsdør. Siktede var aggressiv og fektet med macheten. Patruljen rettet våpen mot siktede og ga han pålegg. Det ble brukt pepperspray mot siktede. Patruljen meldte at peppersprayen ikke hadde effekt. Rapportskriver løp inn til stedet og da rapportskriver kom frem, hadde siktede trukket seg inn i leiligheten. Den bevæpnede patruljen hadde knust et vindu til leiligheten og brukt pepperspray mot siktede inne i leiligheten. Peppersprayen så ut til å få noe effekt etter hvert og siktede slapp macheten og kom ut etter gjentatte pålegg. Det ble tatt kontroll på siktede.

Patruljen oppfattet siktede som svært aggressiv, da han møtte makker i inngangsdøren. Da makker observerte at siktede tok frem macheten og beveget seg bestemt mot utgangsdøren, så opplevde patruljen en reell frykt for at siktede skulle skade oss med macheten. Patruljen opplevde samtidig en reell frykt for at kvinnen på utsiden som var iført håndjern var i fare og at kvinnen og hennes barn som befant seg i første etasje på adressen også var i fare.

Patruljen vurderte det til at våre tilgjengelig maktmidler ikke ville kunne stoppe siktede umiddelbart, da han var bevæpnet med en lang machete og så ingen andre alternativer enn å trekke seg vekk fra stedet og ta med seg kvinnen i håndjern. Tilbaketreking kombinert med rask meldingstjeneste over samband ble vurdert som den beste løsningen da vi var ubevæpnet, slik at bevæpnet politi hurtigst mulig kunne ta seg frem igjen til adressen for å få kontroll på siktede.

Patruljen opplevde hele oppdraget som et ordinært oppdrag, frem til siktede tok frem en machete. Patruljen opplevde at vi ikke var tilstrekkelig utstyrt, da vi ikke hadde våpen. Patruljen opplevde at vi ikke var i stand til å løse oppdraget på best mulig måte, da vi måtte løpe vekk fra stedet. Rapportskriver opplevde det som tungt at det var usikkert hvor gjerningsmannen var, og at det var barn tilstede i første etasje i huset. Barn, patruljen ikke hadde muligheten til å beskytte, da vi måtte løpe vekk fra stedet, for å beskytte oss selv, samt en kvinne vi hadde påført håndjern. Patruljen håpet at den taktiske tilbaketrekingen ville ha positiv effekt på siktetes tilstand og at dette ikke ville medføre økt aggressivitet og vold.

Patruljen opplevde det som at det var gjerningsmannen som hadde initiativet i hendelsen og at resultatet av oppdraget (om de som befant seg i første etasje på adressen, kvinnen i håndjern og patruljen ville bli utsatt for fare/skade) var prisgitt gjerningsmannens valg. Gjerningsmannen fremsto i ettertid både svært påvirket, ustabil og aggressiv. Rapportskriver har fått referert at gjerningsmannen i avhør, ikke husker noe av hendelsen.

Hendelse 4

Det ble meldt om slagsmål i Storgata, inne på afrikansk pub. Mange involverte. Vi var 20 sekunder unna i bil. Patrulje E20 var bevæpnet som følge av ordre om forsterket beredskap. S20 hadde sett oppdraget på pad'en og kjørte mot stedet før oppdraget ble lest ut til E20.

Da vi kommer til stedet med blålys ser vi at to stykker sloss på fortauet. Vi kjører inn på under 10m med sirene på. Idet vi stopper bilen og åpner dørene ser jeg at den ene har en stor kniv hevet, og hugger etter den andre. De er i klinsj og er svært tett på hverandre.

Jeg trekker pistol og makker trekker batong. Begge mennene faller og han med kniven havner underst. Slik blir de liggende og sloss om kniven. Jeg får ikke skuddfelt og makker begynner å slå mannen som har kniv. S20 kommer løpende inn i situasjonen, ubevæpnet. Vi ser det så kritisk at makker velger å slå knivmannen i hodet med batongen. Jeg sikrer i tilfelle han kommer seg på beina. Fornærmede måtte sy i ansiktet og hadde en kuttskade i hånden.

For å gjøre en kort historie, med mange inntrykk og vurderinger, enda kortere – så ble gjerningspersonen overmannet av S20 med høy grad av risiko for involverte parter. Jeg var engstelig på vegne av dem, men ikke for oss selv. Dette har mye med bevæpningen å gjøre.

Tanker i ettertid:

S20 tok seg ikke tid til å bevæpne seg, da dette for dem fremstod som umulig hvis de skulle gjøre noe nyttig på stedet. Dette kan selvfølgelig diskuteres, men det var deres subjektive vurdering. Dette sier noe om hvor langt unna pistolen er i virkeligheten når den er nedlåst i bil.

Resultatet ble at oppdraget ble løst med 100% resultat, uten ytterligere skader på fornærmede etter vi kom til stedet, minimale skader på siktede og ingen skader på tjenestepersoner. Det kunne fort sett veldig annerledes ut!

Mine egne læringspunkter er flere, men det er en annen historie.

Konklusjonen er at ved å være bevæpnet kan man løse alle typer oppdrag på sparket, på en sikker måte. Ubevæpnet så viser det seg gang på gang at i praksis så har man det man står og går i, alt annet er nærmest utilgjengelig når man har svært dårlig tid.

Hendelse 5

Ifm med at hundefører gikk med hund og søkte etter gjerningspersoner i skogen ble patruljebil med nedlåste våpen parkert. Det var ikke gitt bevæpning på oppdraget. Etter noe tid ute på søk ble hundefører informert om at minst en av gjerningspersonene var kjent for «grov ranskriminalitet» i Sverige. Vedkommende hadde benyttet våpen ifm ran. På dette tidspunktet, var hundefører langt vekk fra patruljebil med våpen innelåst. Det viste seg etter hvert at gjerningspersonene hadde gått i et mønster tilnærmet en «hestesko/fiskekrok», og at de var kommet mellom hundefører og patruljebilen. I praksis betydde det at hundefører ikke hadde mulighet til å bevæpne seg, fordi gjerningspersoner var mellom hundefører og patruljebil.

Hendelse 6

I forbindelse med et oppdrag i Oslo, hvor tre tjenestepersoner (to hundeførere og en tjenesteperson), aksjonerte på en leilighet. Situasjonen var i utgangspunktet funn av en stjålet bil. Det var ikke gitt bevæpning ifm oppdraget, og tjenestevåpen var nedlåst i bil. Idet de går inn i leiligheten så ser de to personer. Den ene hundeføreren forsøker å ta kontroll på den ene mistenkte. Det viser seg at den mistenkte har et skytevåpen (hagle med avkutta løp) bak ryggen. I forbindelse med den påfølgende slåsskampen, som anslagsvis varer ca. to minutter, blir den ene hundeføreren forsøkt siktet på to ganger. De ser seg nødt til å slå mistenkte i ansiktet flere ganger. De får kontroll tilslutt, men det er bare tilfeldigheter som gjør at ikke mistenkte fikk skutt en ubevæpnet hundefører. Hagla var ladd!

Hendelse 7

I forbindelse med patrulje i Storgata i Oslo sentrum, observerer to hundeførerne en slåsskamp i front av patruljebilen ca. 50-60 meter unna. Idet patruljen, som er ubevæpnet, kjører nærmere slåsskampen for å ta kontroll, ser de en person som går litt bakover og hever en lang gjenstand. Det så ut som en pinne, men var et sverd. Patruljen stopper opp og den ene hundeføreren tar ut en patruljehund. Den andre hundeføreren bevæpner seg umiddelbart. Mistenkte overgir seg idet politiet ankommer, og det er ingen skader på personer.

Dette er hendelser som viser hvor små marginer det er i det operative politiarbeidet. Vi kan argumentere med erfaring, offensiv innstilling, situasjonsvurdering og god utdanning på PHS, men det er ikke stor avstand fra suksess til fiasko.